

UCHWAŁA NR.....

Rady Miasta Chełm

z dnia

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju
Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020 - 2022**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506 z późn. zm.), art. 12 pkt 11, art. 92 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 511 z późn. zm.) w związku z art. 176 pkt 1 i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1 . Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020 - 2022, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2 . Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Chełm.

§ 3 . Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Zgodnie z treścią art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 z późn. zm.) rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w art. 179 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020-2022 zawiera najważniejsze cele i kierunki działań podejmowanych przede wszystkim przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie, który w imieniu Miasta Chełm realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Ideą nadrzędną programu jest zapewnienie rodzinom z dziećmi jak najszerszego wsparcia, gdyż dobrze funkcjonująca rodzina gwarantuje prawidłowy rozwój dziecka, a w sytuacjach szczególnie trudnych, zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Mając na uwadze powyższe, skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną nakierowany jest na pracę z rodzinami naturalnymi oraz pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych.

Dyrektor Departamentu

mgr inż. Monika Zuberek-Turewicz

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Miasta Chełm z dnia

**Program Wspierania Rodziny
i Rozwoju Pieczy Zastępczej
Miasta Chełm
na lata 2020 - 2022**

Spis treści

Wstęp	3
I. Zadania administracji samorządowej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.....	4
1. Zadania gminy	4
2. Zadania powiatu.....	5
3. Zadania pieczy zastępczej	6
4. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.....	7
II. Diagnoza sytuacji rodzin na terenie miasta Chełm	9
1. Piecza zastępcza	16
2. Rodzinna piecza zastępcza	17
3. Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.....	26
4. Instytucjonalna piecza zastępcza	28
5. Pomoc dla osób usamodzielnianych	41
6. Działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie	43
III. Cel główny programu	46
1. Cele szczegółowe	46
2. Adresaci programu	47
3. Zadania do realizacji w ramach programu	47
IV. Monitoring i ewaluacja programu	55
V. Limit rodzin zastępczych na lata 2020-2022	55
VI. Planowane działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego na lata 2020-2022.....	55
Podsumowanie	57

Wstęp

Podstawą opracowania „Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020 – 2022” są założenia ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ww. ustawy do zadań własnych gmin/powiatu należy opracowywanie i realizacja 3 – letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Zadania gminy/powiatu i organizatora pieczy zastępczej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie.

Ustawa wyraźnie rozdziela kompetencje gminy i powiatu w ten sposób, że do zadań własnych gminy przypisuje się pracę z rodziną biologiczną przeżywającą trudności opiekuńczo - wychowawcze oraz dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, natomiast do zadań powiatu organizację pieczy zastępczej, zarówno w obszarze rodzinnym, środowiskowym jak i instytucjonalnym.

Celem programu jest realizacja zadań zmierzających do wspomagania rodziny naturalnej w realizacji zadań opiekuńczo - wychowawczych, profilaktyka jak również tworzenie stabilnego i trwałego środowiska wychowawczego, rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, zabezpieczenia usług świadczonych przez instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie miasta Chełm oraz podejmowanie działań na rzecz usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.

Opracowany program dotyczący realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Chełm na lata 2020 – 2022 zakłada, że realizacja programu w kilkuletniej perspektywie ograniczy liczbę dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej (placówki opiekuńczo - wychowawcze) oraz przyczyni się do zwiększenia liczby rodzin zastępczych zawodowych w Chełmie i zwiększenia liczby dzieci przebywających w tych rodzinach zamiast w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

I. Zadania administracji samorządowej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

1. Zadania gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2¹ przedmiotowej ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3² przedmiotowej ustawy;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

1 Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego, kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

2 Systemy teleinformatyczne stosowane w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie stanowią integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

2. Zadania powiatu

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 2) zapewnienie dzieciom (opieki) pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - a) grup wsparcia,
 - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46³ przedmiotowej ustawy;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;

³ Starosta prowadzi rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

12) finansowanie:

a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w: rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji: rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;

13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3⁴ przedmiotowej ustawy;

14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8⁵ przedmiotowej ustawy.

3. Zadania pieczy zastępczej

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza zapewnia:

1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny naturalnej lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;

2) przygotowanie dziecka do:

a) godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia,

b) pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki,

4 Systemy teleinformatyczne stosowane w urzędach administracji publicznej realizujących zadania w zakresie określonym w ustawie stanowią integralne części systemów teleinformatycznych stosowanych do realizacji świadczeń rodzinnych określonych w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

5 W przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej za okres dłuższy niż 12 miesięcy wójt albo starosta przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

c) nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;

3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno - rekreacyjnych.

4. Rola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania na podstawie art. 190⁶ przedmiotowej ustawy.

Zarządzeniem Nr 285/11 Prezydenta Miasta Chełm z dnia 12 października 2011 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie został wyznaczony na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Chełm. W strukturze organizacyjnej jednostki wyodrębniono Zespół Pieczy Zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;

5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;

⁶ Organy jednostek samorządu terytorialnego mogą zlecić realizację zadań organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej oraz osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej lub pomocy społecznej.

- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 8) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- 9) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 10) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 11) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 12) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 13) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczą;
- 14) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7⁷ przedmiotowej ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 15) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
- 16) zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;

7 Analiza polega na ustaleniu: sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej, analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej.

- 17) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
- 18) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 19) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

W 2019 r. w Zespole Pieczy Zastępczej w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie zatrudnionych było 4 asystentów rodziny i 3 koordynatorów.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- 1) opiece i wychowaniu dziecka;
- 2) prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- 3) kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Na terenie Miasta Chełm nie funkcjonuje żadna rodzina wspierająca.

II. Diagnoza sytuacji rodzin na terenie miasta Chełm

Jednostką organizacyjną Miasta wyznaczoną do organizowania rodzinnej pieczy zastępczej jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie. We współpracy m.in. z Departamentem Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Chełm, Chełmskim Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie, Domem Małych Dzieci oraz Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie Ośrodkiem Adopcyjnym Filia Chełm wykonuje zadania, których celem jest z jednej strony umożliwienie rodzinom przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać we własnym zakresie, a z drugiej strony zapewnienie dzieciom opieki w pieczy zastępczej (instytucjonalnej, rodzinnej), gdy rodzina naturalna nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej opieki nad dzieckiem.

W 2018 roku ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało ogółem 1 835 rodzin, z czego 536 rodzin to rodziny z dziećmi. Najczęściej pomoc udzielana była z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (1 049 rodzin).

Z informacji przedstawionych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie na terenie miasta Chełm zdiagnozowano 5 głównych czynników- powodów trudnej sytuacji życiowej rodzin korzystających ze świadczeń MOPR. Należą do nich:

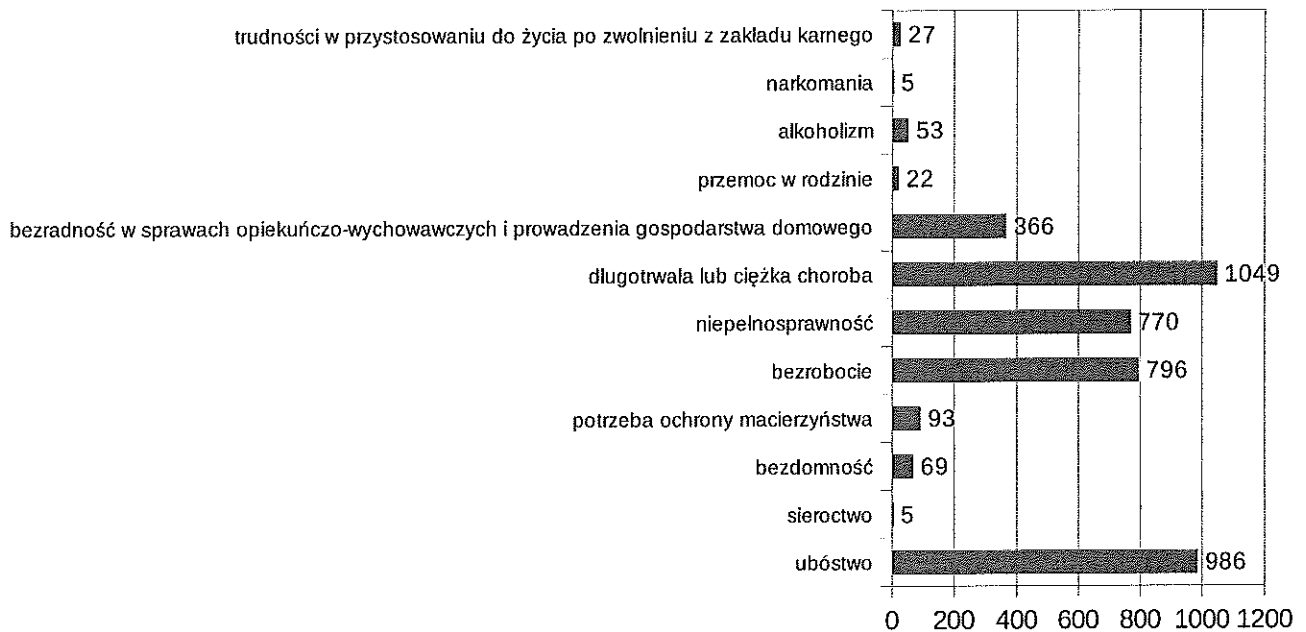
- 1) długotrwała lub ciężka choroba,
- 2) ubóstwo,
- 3) niepełnosprawność,
- 4) bezrobocie,
- 5) bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego są jednym z głównych powodów trudnej sytuacji życiowej osób, które zwracają się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie o pomoc. Należy zaznaczyć, iż bardzo często w jednej rodzinie występuje kilka przyczyn powodujących jej dysfunkcyjność. Problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest szczególnie ważny, gdyż dotyczy dzieci, którymi dorośli powinni zapewnić szczególną ochronę i pomoc. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych przejawia się niedostatecznym wypełnianiem swoich funkcji, brakiem umiejętności sprawowania opieki nad dziećmi, niewywiązywania się z obowiązków względem dzieci, nieumiejętnością pomyślnego rozwiązywania problemów i sytuacji kryzysowych.

Handwritten initials and a signature in the bottom left corner of the page.

Wykres nr 1

Powody trudnej sytuacji życiowej rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za 2018 rok.

Szczególną formą wsparcia dla rodzin będących w trudnej sytuacji jest udzielenie im pomocy w formie asystenta rodziny, który podejmuje pracę na wniosek pracownika socjalnego.

Praca asystenta polega w szczególności na:

- 1) udzielaniu pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 2) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 3) udzielaniu pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych i wychowawczych z dziećmi;
- 4) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 5) motywowaniu członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 6) udzielaniu pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 7) udzielaniu wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 8) podejmowaniu działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

Każdy asystent rodziny pracę z rodziną rozpoczyna od opracowania planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym planu pracy z rodziną. Przedmiotowy plan, oprócz określenia celu głównego jakim jest poprawa funkcjonowania rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zawiera również cele szczegółowe dostosowane do potrzeb danej rodziny oraz działania dzięki, którym powyższe cele mają zostać osiągnięte.

W przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną asystenci rodziny współpracują również z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, w których umieszczone są dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Współpraca ta polegała na opracowaniu i realizacji planów pomocy dzieciom przebywającym w instytucjonalnej pieczy zastępczej (tj. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych).

Ponadto, nie rzadziej niż co pół roku, asystenci rodziny dokonują okresowej oceny sytuacji rodziny podczas, której omawiana jest aktualna sytuacja rodzin oraz trudności napotymane w pracy z nią, a także propozycje ich rozwiązania.

Liczba rodzin z którymi współpracuje asystent rodziny jest określona ustawą i wynosi maksymalnie 15 rodzin.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie w 2018 i 2019 roku zatrudniał czterech asystentów rodziny. Na dofinansowanie wynagrodzenia powyższych asystentów Miasto Chełm otrzymało dotację w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018” w wysokości 74 503,00 zł natomiast na 2019 rok w wysokości 72 836,00 zł.

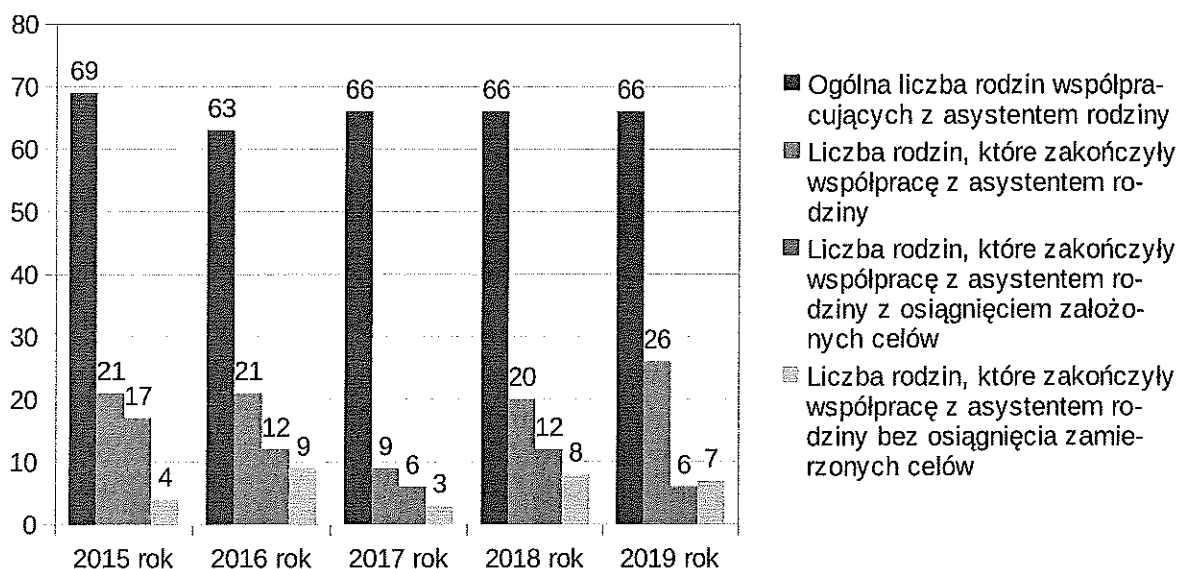
Rezultat pracy asystenta rodziny z rodzinami w głównej mierze zależy od aktywności tych rodzin, woli włączenia się w realizację planu pracy z rodziną oraz chęci wprowadzenia zmian w życie rodziny.

W latach 2015-2019 wsparciem asystenta rodziny objętych zostało łącznie 330 rodziny, w których wychowywało się 800 dzieci, z czego:

- 1) w 2015 roku – 69 rodzin, w których wychowywało się 182 dzieci;
- 2) w 2016 roku – 63 rodziny, w których wychowywało się 153 dzieci;
- 3) w 2017 roku – 66 rodzin, w których wychowywało się 158 dzieci;
- 4) w 2018 roku – 66 rodzin, w których wychowywało się 164 dzieci;
- 5) w 2019 roku – 66 rodzin, w których wychowywało się 143 dzieci.

Wykres nr 2

Liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny do liczby rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie w latach 2015-2019.

Biorąc pod uwagę złożoność problemów jakie występują w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, liczba rodzin z którymi asystenci rodziny zakończyli współpracę z osiągnięciem założonych celów, utrzymuje się na wysokim poziomie. Oznacza to, iż pomoc oferowana rodzinom w postaci wsparcia asystenta rodziny przynosi oczekiwane efekty i powinna być kontynuowana. Należy również zaznaczyć, iż w grupie rodzin, które zakończyły współpracę z asystentem rodziny bez osiągnięcia zamierzonych celów znajdują się rodziny, które zmieniły miejsce zamieszkania i osiedliły się poza terenem Miasta Chełm.

Oprócz wsparcia asystenta rodziny, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może otrzymać pomoc w postaci objęcia dziecka opieką i wychowywaniem w placówce wsparcia dziennego.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- 1) opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych;
- 2) specjalistycznej;
- 3) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Ze względu na formę, placówka wsparcia dziennego może mieć różne zadania tj.:

- 1) opiekuńcza - zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) specjalistyczna - organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, a także realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprophylaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) podwórkowa realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Od lipca 2018 roku w ramach realizacji projektu „Bliżej Rodziny”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa: 11 Włączenie społeczne, Działanie: 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne, przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie utworzona została Świetlica Środowiskowa będąca placówką wsparcia dziennego.

Placówka dysponuje 30 miejscami dla dzieci i młodzieży w wieku od 7 lat do ukończenia 18 roku życia zamieszkujących na terenie Miasta Chełm i czynna jest w dni nauki szkolnej od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00, z tygodniową przerwą w okresie ferii zimowych oraz miesięczną przerwą wakacyjną. Pobyt w placówce jest nieodpłatny i dobrowolny. Świetlica zlokalizowana jest w Chełmie przy ul. Kopernika 25a i 25b.

W ofercie placówki znajdują się:

- 1) zajęcia socjoterapeutyczne;
- 2) pomoc w nauce;
- 3) organizacja czasu wolnego i rozwoju zainteresowań;
- 4) organizacja zabaw i zajęć sportowych;
- 5) zajęcia językowe, artystyczne, taneczne oraz zajęcia z robotyki.

Do zadań Świetlicy Środowiskowej należy:

- 1) wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz udzielanie pomocy dzieciom wychowującym się w warunkach niekorzystnych dla ich prawidłowego rozwoju;
- 2) diagnozowanie potrzeb dzieci i rodzin oraz organizowanie adekwatnej pomocy we współpracy z innymi instytucjami;
- 3) stwarzanie rodzicom możliwości zwiększenia swoich umiejętności wychowawczych;
- 4) korygowanie zaburzonych zachowań dzieci i stymulowanie ich wszechstronnego rozwoju, a także wdrażanie do prawidłowego pełnienia ról społecznych;
- 5) ścisła współpraca z rodzicami dziecka w zakresie diagnozowania potrzeb, planowania pomocy, monitorowania procesu pomagania (konsultacje wychowawcy z rodzicami), organizowanie zajęć edukacyjnych dla rodziców;
- 6) prowadzenie oddziaływań korekcyjnych, terapeutycznych, kompensacyjnych i profilaktycznych (indywidualnych i grupowych);
- 7) organizowanie zajęć edukacyjno-wychowawczych, w tym: pomoc w nauce, umożliwianie rozwoju zainteresowań, organizacja zabaw i spotkań okolicznościowych;
- 8) towarzyszenie rodzinom przeżywającym kryzysy między innymi poprzez spotkania z dziećmi i rodzicami;
- 9) współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (udział w spotkaniach zespołów interdyscyplinarnych i ich inicjowanie);
- 10) organizowanie i promocja wolontariatu;
- 11) prowadzenie zajęć profilaktycznych o charakterze socjoterapeutycznym;
- 12) prowadzenie zajęć rozwijających kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne oraz w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej dotyczących kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.

Oficjalne otwarcie placówki nastąpiło 20.12.2018 r. do Świetlicy Środowiskowej uczęszcza 30 dzieci w wieku od 7-18 lat. Kadra składa się z siedmiu pracowników i sześciu instruktorów zajęć dodatkowych. W skład kadry wchodzi: kierownik, koordynator, 2 wychowawców, opiekun dziecięcy pedagog, psycholog. W placówce codziennie prowadzone są zajęcia dodatkowe z zakresu terapii logopedycznej, j. angielskiego, tańca,

robotyki, zajęć sportowych i artystycznych. Prowadzone są również zajęcia z socjoterapii i terapii pedagogicznej i psychologicznej. Podopieczni Świetlicy Środowiskowej w 2019 roku uczestniczyli w różnego rodzaju akcjach i imprezach integracyjnych m. in. „Czysty Chełm”, „Sprzątanie Świata”. W ramach Otwartych Funduszy Europejskich zorganizowano grę terenową, która miała za zadanie poszerzenie wiadomości o UE. W ramach promocji rodzicielstwa zastępczego podopieczni świetlicy wraz z wychowawcami brali udział w Pikniku w Dziennym Domu Senior+ przy MOPR w Chełmie uświetniając swoimi występami część artystyczną pikniku. Uczestniczyli także w Biesiadzie pt. „Senior także dzieckiem był”. Ponadto dzieci miały okazję uczestniczyć w wycieczkach do Grodu Słowiańskiego w Wólce Bieleckiej, Centrum Kopernika w Warszawie oraz Parku Jurajskiego w Bałtowie. W okresie wakacyjnym uczestnicy Świetlicy Środowiskowej mieli możliwość wzięcia udziału w różnego rodzaju zajęciach artystycznych i terapeutycznych oraz wystawach na terenie miasta, wyjściach do muzeów, bibliotek, redakcji " Super Tydzień ", Radio Bon-Ton, Galeria Atelier R. Kaczmarek. W świetlicy zorganizowano Jasełka, Święto Pieczonego Ziemniaka, Dzień Dziecka, Andrzejkę oraz wspólną Wigilię z rodzicami dzieci.

Od grudnia 2019 roku uczestnicy biorą udział w zajęciach nauki pływania w Chełmskim Parku Wodnym. Ponadto w świetlicy prowadzona jest ścisła współpraca z rodzicami dzieci, rodzicami zastępczymi, konsultacje z nauczycielami, szkołą, pedagogiem szkolnym, co zaowocowało postęпами w nauce dzieci, a także przyczyniło się do ich dalszego postępu w edukacji. Pomimo trudności i zagrożeń w szkole udało się wypracować niezbędną wiedzę potrzebną do uzyskania promocji do następnej klasy przez dzieci uczęszczające do świetlicy. Na terenie placówki prowadzony jest wolontariat i odbywają się praktyki zawodowe dla studentów.

1. Piecza zastępcza

Umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej jest na ogół rezultatem złożonej interakcji różnych czynników sprawczych, zwłaszcza o charakterze środowiskowym. Wśród nich najpowszechniejsze to kontekst rodzinny (w tym brak zaradności i niewydolność opiekuńczo-wychowawcza), słaby poziom uspołecznienia rodziców, niski status społeczno-ekonomiczny, stresory środowiskowe (takie jak przemoc, uzależnienie rodziców od substancji psychoaktywnych). Kumulacja czynników patogennych skutkuje niejednokrotnie problemami wtórnymi, takimi jak bezrobocie (szczególnie obojga

rodziców), bezdomność czy przestępczość. Pobyt rodziców w Zakładzie Karnym czy Oddziale Psychiatrycznym także skutkuje umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w formie:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

W pieczy zastępczej dziecko może przebywać do momentu osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku dalszego kształcenia się, maksymalnie do ukończenia 25 roku życia.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno mieć charakter przejściowy i trwać do czasu powrotu do rodziny biologicznej.

2. Rodzinna pieczę zastępcza

Do form rodzinnej pieczy zastępczej należą:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka (forma rodziny zastępczej zawodowej, w której przebywa co najmniej 6 dzieci)

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, mogą być wspierane przez rodziny pomocowe.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą osoby będący wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinę zastępczą niezawodową tworzą osoby spokrewnione ale niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Najczęściej jest to wujostwo, rzadziej osoby niespokrewnione z dzieckiem.

Rodzinę zastępczą zawodową tworzy się z rodziny zastępczej niezawodowej, która posiada odpowiednie kwalifikacje oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza.

Tabela nr 1**Liczba rodzin zastępczych oraz liczba umieszczonych w nich dzieci.**

Rok	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinny Dom Dziecka		Liczba rodzin zastępczych ogółem	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych ogółem
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba RDD	Liczba dzieci		
2015	37	49	20	22	3	15	0	0	60	86
2016	39	47	21	23	2	5	1	7	63	82
2017	37	49	22	25	1	2	1	8	61	84
2018	37	50	20	23	1	4	1	8	59	85
2019	35	44	12	16	1	4	2	16	50	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2019

Z powyższych danych wynika, iż liczba rodzin poszczególnych form rodzinnej pieczy zastępczej w badanym okresie utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Spośród wszystkich rodzin najliczniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, a następnie rodziny zastępcze niezawodowe. Taki stan faktyczny spowodowany jest tym, iż najczęściej opiekę nad dzieckiem, któremu rodzice biologiczni nie są w stanie zapewnić odpowiedniej opieki, przejmują inni członkowie rodziny. Najczęściej są to dziadkowie, którzy stają się rodziną zastępczą spokrewnioną, bądź też wujostwo tworząc w ten sposób dla dziecka rodzinę zastępczą niezawodową. Najmniejszą grupę stanowią rodziny zastępcze zawodowe, które tworzą osoby niespokrewnione z dzieckiem. Rodziny zastępcze niezawodowe utworzone z osób niespokrewnionych z dzieckiem oraz rodziny zastępcze zawodowe występują nielicznie, gdyż wymaga to od osób je tworzących wielkiego poświęcenia, altruizmu i chęci niesienia pomocy dzieciom, z którymi nie łączy ich żadna więź. Jednak dla dzieci, które nie mają własnych rodzin mogących zapewnić im opieki, rodziny zastępcze niezawodowe i rodziny zastępcze zawodowe to jedyna szansa na prawdziwy dom dlatego też, szczególny nacisk kładzie się na pozyskanie jak największej liczby kandydatów do pełnienia tych właśnie form pieczy zastępczej.

Podstawowy cel działań opiekuńczych wyraża się w tworzeniu w rodzinach zastępczych jak najkorzystniejszych warunków intensyfikujących rozwój psychiczny i somatyczny dziecka. Warunki te mają umożliwiać pełną realizację potrzeb dzieci. Należą do nich potrzeby podstawowe, takie jak racjonalne żywienie, ubranie dostosowane do temperatury otoczenia, ochrona przed niebezpieczeństwem utraty zdrowia, ruch,

świeże powietrze, odpoczynek, dbałość o czystość i higienę, opieka lekarska. Sprawowanie funkcji opiekuńczej to nie tylko zaspokajanie materialnych potrzeb wychowanków, ale również pomoc w ogólnym rozwoju, kompensowanie deficytów emocjonalnych, pielęgnowanie pozytywnych zalet, obrona przed zagrożeniem społecznego zdegradowania dziecka. Prowadzone działania obejmują nie tylko zaspokajanie potrzeb dzieci, ale i tworzenie sprzyjających ku temu warunków, poprzez wskazywanie odpowiednich wartości i pomaganie dziecku w tym, by je dostrzegło i umiało z nich skorzystać. Powyższe działania zmierzają do maksymalnego usprawniania psychicznego, fizycznego i społecznego dzieci oraz do stwarzania im optymalnych warunków w procesie wszechstronnego rozwoju psychofizycznego i adaptacji społecznej do środowiska.

W 2018 roku w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie postanowień sądu umieszczonych zostało 8 dzieci, w tym:

- 1) w rodzinie zastępczej spokrewnionej – 5 dzieci;
- 2) w rodzinie zastępczej niezawodowej – 3 dzieci.

W 2019 roku w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie postanowień sądu umieszczonych zostało 24 dzieci, w tym:

- 1) w rodzinie zastępczej spokrewnionej – 12 dzieci;
- 2) w rodzinie zastępczej niezawodowej – 3 dzieci;
- 3) w rodzinnym domu dziecka – 9 dzieci.

W rodzinnym domu dziecka 9 dzieci.

W powyższym okresie rodzinną pieczę zastępczą opuściło łącznie 9 dzieci, w tym:

- 1) 2 dzieci usamodzielniało się;
- 2) 2 dzieci wraz ze swoimi rodzinami zastępczymi zmieniło miejsce zamieszkania i opuściło teren miasta Chełm;
- 3) 2 dzieci umieszczonych zostało w instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- 4) 3 dzieci powróciło pod opiekę rodziców biologicznych.

W celu pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w 2018 i 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie przeprowadził kampanię promującą ideę rodzicielstwa zastępczego w ramach której zrealizowano następujące działania:

- 1) przeprowadzono konkurs plastyczny promujący rodzicielstwo zastępcze (2018 r.);

- 2) zorganizowano pokonkursową wystawę prac plastycznych promujących ideę rodzicielstwa zastępczego (2018 r.);
- 3) w lokalnych mediach ukazały się informacje, wywiady dotyczące promowania idei rodzicielstwa zastępczego (2018 r. i 2019 r.);
- 4) zorganizowano piknik dla rodzin zastępczych pod hasłem „Rodzina szczęśliwa i bezpieczna” (czerwiec 2018 r.);
- 5) zorganizowano piknik promujący rodzicielstwo zastępcze (maj 2019 r.);
- 6) pracownicy MOPR wspólnie z Rodzinami nagrali amatorski spot promujący rodzicielstwo zastępcze, który został umieszczony na Facebooku (maj 2019 r.);
- 7) zgłoszono do wyróżnienia przez Marszałka Województwa Lubelskiego 3 rodziny zastępcze z Chełma. Wyróżnienia zostały przyznane i wręczone podczas debaty „Dlaczego rodzina zastępcza” (2019 r.);
- 8) powołano zespół ds. promocji pieczy zastępczej w skład którego wchodzi : przedstawiciele instytucji (Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie, Urzędu Miasta Chełm, Starostwa Powiatowego w Chełmie), kościołów oraz przedstawiciele rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka (sierpień 2019 r.);
- 9) promowano rodzicielstwo zastępcze oraz Rodzinny Dom Dziecka podczas trwania „Chełmskiego Dnia Organizacji Pozarządowych” (wrzesień 2019) r.;
- 10) zorganizowano konferencję pt. „Kierunek Dziecko” (październik 2019 r.);
- 11) zawarto Porozumienie w sprawie współpracy na rzecz rozwoju Rodzinnej Pieczy Zastępczej pomiędzy Miastem Chełm a Powiatem Chełmskim (listopad 2019r.);
- 12) w promocję rodzicielstwa zastępczego włączono rodziny, które o swoich zadaniach rozmawiały z lokalnymi mediami, w tym między innymi wywiad z prowadzącym RDD na temat rodzicielstwa zastępczego z cyklu „Rozmowy po Chełmsku” (listopad 2019 r.);
- 12) zlecono wykonanie profesjonalnego spotu reklamowego dotyczącego promocji rodzicielstwa zastępczego (grudzień 2019 r.);
- 13) powstał spot promujący rodzicielstwo zastępcze wykonany przez MOPR w Chełmie, który został umieszczony na Facebooku (grudzień 2019 r.);
- 14) utworzono Punkt Informacyjny – Konsultacyjny ds. rodzinnej pieczy zastępczej przy Zespole Pieczy Zastępczej MOPR w Chełmie (2019 r.);

15) promowano rodzinną pieczę zastępczą podczas zebrań Rad Osiedli oraz w szkołach w czasie jesiennych zebrań z rodzicami.

W wyniku powyższych działań pozyskano 3 rodziny zastępcze niezawodowe w 2018 r. i 2 rodziny zastępcze w 2019 r.

Szczególną formą rodzinnej pieczy zastępczej są rodzinne domy dziecka. Rodzinne domy dziecka sprawują opiekę nad dziećmi pozbawionymi właściwej pieczy ze strony rodzin naturalnych i tworzy się je przekształcając rodziny zastępcze zawodowe i niezawodowe, które spełniają odpowiednie kryteria. Prowadzącemu rodzinny dom dziecka za sprawowanie pieczy zastępczej nad dziećmi przysługuje wynagrodzenie na podstawie umowy o świadczenie usług, zawartej ze starostą. W rodzinnym domu dziecka, w tym samym czasie, może łącznie przebywać 6 i więcej dzieci.

Od 2016 r. na terenie miasta Chełm funkcjonuje Rodzinny Dom Dziecka, w którym obecnie przebywa 9 dzieci, w tym rodzeństwo składające się z 5 dzieci i 3 dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. W 2016r. ten pierwszy funkcjonujący na terenie miasta Chełma Rodzinny Dom Dziecka powstał z przekształcenia rodziny zastępczej zawodowej. W lipcu 2019r. kolejna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna podjęła decyzję o przekształceniu i utworzeniu drugiego Rodzinnego Domu Dziecka, gdzie opiekę znalazło 7 dzieci.

Każda rodzina oraz osoby prowadzące rodzinny dom dziecka mogą na swój wniosek zostać objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Do zadań koordynatora należy w szczególności:

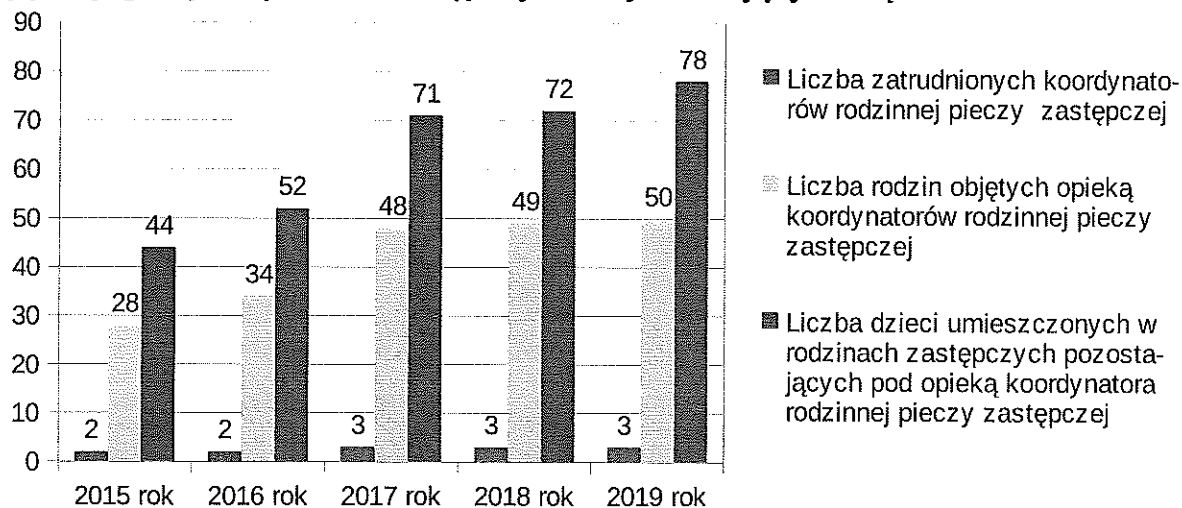
- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- 3) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 4) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

Oprócz powyższych działań koordynator rodzinnej pieczy zastępczej przygotowuje plan pomocy dziecku oraz przekazuje do ośrodków adopcyjnych informacje o małoletnich z uregulowaną sytuacją prawną.

Koordinator rodzinnej pieczy zastępczej pod swoją opieką nie może mieć więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Wykres nr 3

Liczba zatrudnionych koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz liczba objętych jego opieką rodzin zastępczych i wychowujących się w nich dzieci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2018

Z powyższego wykresu wynika, iż pomimo utrzymywania się na zbliżonym poziomie ogólnej liczby rodzin zastępczych, sukcesywnie wzrasta zapotrzebowanie na wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Obecnie każdy z 3 koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie ma pod swoją opieką maksymalną liczbę rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, gdzie wychowuje się łącznie 65 dzieci. W 2019 r. dzięki prowadzonej aktywnej akcji promującej rodzicielstwo zastępcze zgłosiły się 2 rodziny jako kandydaci, które na koniec 2019 r. oczekiwały na szkolenie.

W ramach „Programu asystent rodziny i koordinator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018” Miasto Chełm w 2018 r. otrzymało dotację na dofinansowanie wynagrodzenia koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej w wysokości 59 286,00 zł, natomiast w ramach „Programu asystent rodziny i koordinator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2019” Miasto Chełm w 2019 roku otrzymało dotację na dofinansowanie wynagrodzenia koordinatorów rodzinnej pieczy zastępczej w wysokości 55 900,00 zł

Aby zapewnić rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka nawiązywanie wzajemnych kontaktów Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie we współpracy z Centrum Integracji Społecznej w Chełmie i Zespołem Interdyscyplinarnym w czerwcu 2018 r. oraz w maju 2019 roku z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego zorganizował pikniki integracyjne pod hasłem „Rodzina szczęśliwa

i bezpieczna”. W pikniku w 2018 r. udział wzięło 29 rodzin wychowujących 53 dzieci, a w 2019 r. 35 rodzin wychowujących 45 dzieci.

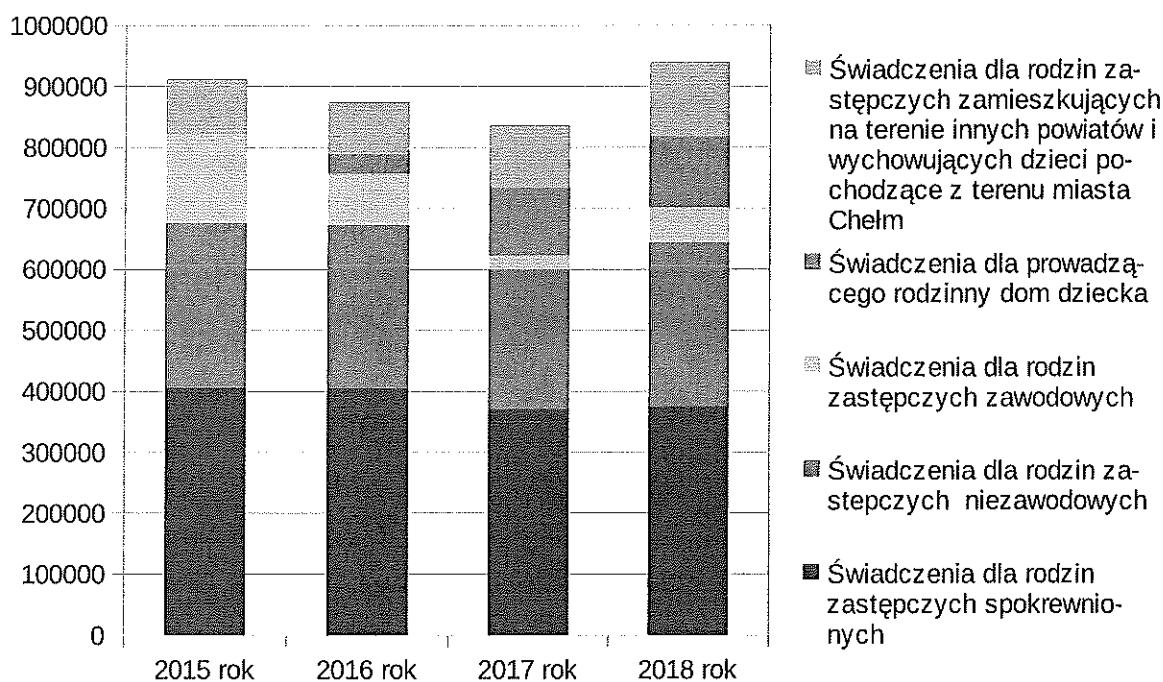
Każda rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymują z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie pomoc finansową na utrzymanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ogólna wartość udzielonego wsparcia na rzecz pieczy zastępczej w poszczególnych latach objętych badaniem wynosiła:

- 1) w 2015 roku – 912 255,27 zł;
- 2) w 2016 roku - 873 519,07 zł;
- 3) w 2017 roku – 836 397,84 zł;
- 4) w 2018 roku - 939 482,75 zł.

Wykres nr 4

Ogólny koszt utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015-2018.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2018

Z przedstawionych na wykresie danych wynika, iż koszty związane z utrzymaniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w badanym okresie utrzymują się na zbliżonym

poziomie. Znacząca zmiana zaszła jedynie na przestrzeni 2016 i 2017 r. w wysokości świadczeń otrzymywanych przez rodziny zastępcze zawodowe oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka. Powyższe spowodowane jest przekształceniem się w październiku 2016 r. rodziny zastępczej zawodowej w rodzinny dom dziecka. Przewiduje się jednak, iż w kolejnych latach nastąpi znaczący wzrost ww. kosztów, gdyż od 1 stycznia 2019 r. podwyższeniu uległa kwota świadczenia na pokrycie kosztów, gdyż zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rodziny Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2018 r. podwyższeniu uległy kwoty świadczeń przysługujących rodzinie zastępczej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka.

Oprócz powyższego świadczenia rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka może otrzymać na dziecko:

- 1) dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności - miesięcznie;
- 2) dodatek wychowawczy - miesięcznie;
- 3) świadczenie w ramach programu „Dobry Start” - raz w roku;
- 4) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- 5) świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo;
- 6) świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.

Aby prawidłowo wykonywać powierzone zadania organizator rodzinnej pieczy zastępczej zobowiązany jest zapewnić pracownikom współpracującym z rodzinami biologicznymi oraz rodzinami zastępczymi szkolenia podnoszące ich kwalifikacje.

W 2018 i w 2019 roku koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz asystenci rodziny zatrudnieni w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Chełmie brali udział w następujących szkoleniach:

2018 rok

- 1) „Bezpieczni w służbie i w pracy, czyli jak pracować z trudnym podopiecznym”;
- 2) „Prawo w praktyce – wybrane zagadnienia prawne”;
- 3) „Współpraca pomiędzy służbami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny”;
- 4) „Jak rozwiązywać konflikty w zespole”;

- 5) „Opracowanie lokalnego systemu wspierania rodziny”;
- 6) „Praca z dziećmi przejawiającymi zaburzenia emocjonalne, zachowania, osobowości i rozwoju”;
- 7) „Wczesne wykrywanie syndromów dziecka krzywdzonego – diagnoza i forma pomocy”;
- 8) „Metoda dialogu motywującego – praca z trudnym nastolatkiem”;
- 9) „Warsztaty umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w pracy z dziećmi i nastolatkami”;
- 10) „Sposoby radzenia z zachowaniami agresywnymi wśród rodziców, dzieci i młodzieży”;
- 11) „Praca z dzieckiem z rodziny wieloproblemowej”;
- 12) „Depresja dzieci i młodzieży oraz inne zaburzenia psychiczne”;
- 13) „Praca z dzieckiem z zaburzonymi więziami”;
- 14) „Praca z dzieckiem z FAS i ze spektrum FAS”;
- 15) „Współpraca interdyscyplinarna – asystenta z rodzinami i służbami wspierającymi rodzinę – organizator rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki adopcyjne, rodziny zastępcze z uwzględnieniem obowiązku wysłuchania dziecka”;
- 16) „Budowanie zespołów i metodyka dokonywania oceny sytuacji dziecka, opiekunów, określenie zadań i wymagań”;
- 17) „Procedury związane z odbieraniem dziecka z rodziny oraz zadania organów uczestniczących w wykonywaniu orzeczeń o przymusowym odebraniu osoby w oparciu o przepisy art. 598 § 1 i kolejne Kodeksu postępowania cywilnego”;
- 18) „Problematyka interwencji kryzysowej w rodzinie”;
- 19) „Diagnozowanie oraz procedura postępowania w sytuacji zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych wobec dziecka”.

2019 rok

- 1) „Bezpieczni w służbie i w pracy”;
- 2) „Tworzenie planu pracy z rodziną oraz planu pomocy dziecku”;
- 3) „Praca z dzieckiem nadpobudliwym”;
- 4) „Mediacje – profesjonalny sposób rozwiązywania problemów na drodze dialogu, wykorzystanie dialogu motywującego w pracy z rodziną”;

- 5) „Efektywny opiekun usamodzielnienia, jego prawa i obowiązki. Praca z usamodzielniającym się wychowankiem pieczy zastępczej”;
- 6) „Praca z rodziną z problemem uzależnienia”;
- 7) „Poszerzenie wiedzy oraz doskonalenie umiejętności praktycznych i kompetencji zawodowych asystentów rodziny (mediacja, komunikacja interpersonalna w pracy asystenta rodziny);
- 8) „Jak budować swój autorytet – warsztaty dla wychowawców. Jak radzić sobie z agresją werbalną wychowanków? Jak tworzyć kontrakty z grupą wychowawczą”;
- 9) „Praca z dziećmi krzywdzonymi ze szczególnym uwzględnieniem przemocy seksualnej”;
- 10) „Nowe wyzwania w polityce społecznej – wybrane zagadnienia”;
- 11) „Współpraca Ośrodka Adopcyjnego z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej”.

3. Ocena sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka, a także rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Ocenę sytuacji dziecka powinno przeprowadzać się w miarę potrzeb, jednak nie rzadziej niż co 6 miesięcy, a w przypadku dzieci w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące w celu:

- 1) ustalania aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka;
- 2) analizy stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną;
- 3) modyfikowania planu pomocy dziecku;
- 4) monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- 5) oceny stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb;
- 6) oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 7) informowania sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe

(Dz. U. z 2019 r. poz. 1148 z późn. zm.), przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

Rodziny zastępcze lub prowadzącego rodzinny dom dziecka ocenia się pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Pierwszej oceny dokonuje się nie później niż przed upływem roku od chwili umieszczenia pierwszego dziecka, kolejne po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata.

W 2018 r. zespół zbierał się w lutym, sierpniu i listopadzie, natomiast w 2019 r. w lutym, kwietniu, maju, sierpniu, we wrześniu i w listopadzie. W skład zespołu wchodził:

- 1) przedstawiciele Sadu Rejonowego w Chełmie,
- 2) przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego Filia w Chełmie,
- 3) koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- 4) asystenci rodziny,
- 5) pracownicy socjalni,
- 6) rodzice biologiczni dzieci,
- 7) rodziny zastępcze,
- 8) prowadzący rodzinny dom dziecka,
- 9) pedagog szkolny, który dokonał okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka, a także rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Z posiedzeń zespołu sporządzonych zostało:

- 1) 119 protokołów z oceny dotyczących sytuacji dziecka,
- 2) 16 protokołów dotyczących funkcjonowania rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

Powyższe protokoły zostały przekazane do Sadu Rejonowego w Chełmie oraz do opiekunów zastępczych. Do Ośrodka Adopcyjnego Filia w Chełmie przekazanych zostało 16 informacji dotyczących dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.

4. Instytucjonalna Piecza Zastępcza

Nadrzędnym celem oraz istotą ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i rozwoju pieczy zastępczej jest ochrona integralności dziecka i rodziny. Działania pomocowe ujęte w ustawie zmierzają przede wszystkim do wzmocnienia funkcji i kompetencji rodziny naturalnej, tak by była ona głównym środowiskiem wzrostu i rozwoju młodego człowieka. Umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej jest rozwiązaniem ostatecznym, stosowanym jedynie w sytuacjach skrajnych, gdy dobro i bezpieczeństwo dziecka jest zagrożone. Pogorszenie sytuacji wychowawczej dzieci i ograniczenie funkcji rodziny, a także częste wycofanie się rodziców – z różnych powodów – z pełnienia swojej roli to zasadnicze przesłanki istnienia instytucji wspierających dziecko i rodzinę w procesie wychowania. Istota pracy wychowawczej kadry placówek opiekuńczo – wychowawczych sprowadza się do tworzenia optymalnych warunków rozwoju poprzez realizację potrzeb fizycznych i psychicznych, przy jednoczesnym kompensowaniu dziecku osieroconemu (osamotnionemu) deficytu naturalnych, trwałych i stabilnych więzi emocjonalno - społecznych. Dobrze zorganizowane placówki opiekuńczo - wychowawcze typu socjalizacyjnego i interwencyjnego pozostają, w wielu przypadkach, jedyną formą wsparcia społecznego dziecka i rodziny.

Zgodnie z art. 180 pkt 2 ww. ustawy, zadaniem własnym powiatu jest zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Placówkę opiekuńczo - wychowawczą, w myśl art. 93 ustawy, prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Na terenie Miasta Chełm instytucjonalna piecza zastępcza sprawowana jest przez dwie placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego i interwencyjnego:

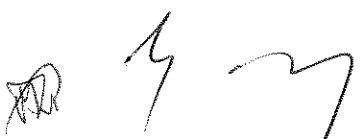
- 1) Chełmskie Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie w Chełmie (ChCPDiR) - liczba miejsc 30 (26 miejsc – socjalizacyjnych, 4 miejsca – interwencyjne);
- 2) Dom Małych Dzieci w Chełmie (DMD) – liczba miejsc 14 (7 miejsc – socjalizacyjnych, 7 miejsc – interwencyjnych).

Dzieci do placówek kierowane są po wyczerpaniu wszystkich możliwości udzielenia pomocy rodzinie naturalnej, a także w razie zagrożenia życia i zdrowia małoletnich, na podstawie postanowień Sądów. W chełmskich placówkach obecnie przebywają dzieci w przedziale wiekowym od 2 do 21 roku życia (zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wychowankowie po uzyskaniu pełnoletności, w przypadku

kontynuowania nauki, mogą przebywać w placówkach do 25 roku życia). Czas trwania opieki świadczonej przez placówki jest zależny od sytuacji prawnej i rodzinnej dziecka. Ma przy tym charakter opieki całkowitej: czyli polega na zaspokajaniu potrzeb życiowych dziecka, odpowiednio do jego wieku i możliwości rozwojowych, w sytuacjach, gdy potrzeby te trwale lub okresowo nie mogą być zaspokajane przez rodzinę. Działania instytucji mają na celu zastąpienie i kompensowanie funkcji środowiska rodzinnego, które nie są właściwie realizowane w określonym czasie i zakresie przez rodzinę biologiczną. Podczas pobytu w placówkach, wychowankom świadczona jest pomoc w nawiązywaniu oraz utrzymywaniu kontaktu z rodziną i opiekunami. W przypadku starszych wychowanków, ośrodki aktywnie pracują nad stworzeniem warunków do usamodzielnienia podopiecznych po opuszczeniu placówki. Opieka w placówkach, stosownie do zadań statutowych, polega na prowadzeniu systemu zintegrowanych działań diagnostycznych, wychowawczo-opiekuńczych, dydaktycznych, terapeutycznych oraz pracy z rodziną. Zadania te realizowane są we współpracy z rodzinami naturalnymi dziecka, opiekunami prawnymi wychowanka oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się opieką nad dzieckiem i rodziną: ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, sądy, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, Kościół, placówki służby zdrowia. Ponadto placówki pracują z rodzinami w celu usprawnienia ich umiejętności opiekuńczo – wychowawczych oraz przygotowania do ewentualnego powrotu dzieci do domu rodzinnego. W sytuacji, gdy nie ma możliwości powrotu dzieci do rodziny biologicznej, placówki współdziałają z:

- 1) Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie Ośrodkiem Adopcyjnym Filia Chełm w celu poszukiwania dla wychowanków rodzin przysposabiających,
- 2) Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Chełmie w celu pozyskiwania dla dzieci zastępczych form wychowania rodzinnego.

Podstawą wymienionych działań jest Indywidualny Plan Pomocy Dziecku. Opracowywany jest osobno dla każdego wychowanka, modyfikowany cyklicznie oraz według potrzeb, realizowany przez pracowników: wychowawcę, pedagoga, psychologa, terapeutę, pracownika socjalnego, pielęgniarkę we współpracy z organizatorem pieczy zastępczej (asystentem rodziny, koordynatorem zespołu pieczy zastępczej i pracownikiem socjalnym). Placówki opiekuńczo - wychowawcze funkcjonujące w Chełmie stwarzają możliwości realizacji całościowego, zorganizowanego procesu wychowania i opieki. Jako placówki opieki całodobowej, stanowią miejsce zamieszkania, wypoczynku,

zapewniają warunki niezbędne do realizowania obowiązku szkolnego, organizują czas wolny, uczą samodzielności i współzycia w grupie. Placówki opiekuńczo-wychowawcze są, obok rodziny, środowiskiem wywierającym bezpośredni wpływ na rozwój umiejętności społecznych mieszkających w nich wychowanków. W sposób celowy, planowy i systematyczny organizują system działań pedagogicznych, zmierzających do osiągnięcia określonych rezultatów w procesie socjalizacji. Organizacja i realizacja tych procesów kształtuje u wychowanków umiejętności społecznego postępowania, zgodnie z przyjętymi standardami. Stwarza warunki właściwe uczeniu się pożądaných zachowań. Dzieci i młodzież podlegają różnorodnym oddziaływaniom, które wpływają modyfikująco na ich zachowanie i kształtują dojrzałość społeczną: podopieczni nabywają sprawności i umiejętności społecznych, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania. Istotnym założeniem procesu wychowania jest wprowadzenie wychowanków w całość życia społecznego oraz formowanie w nich postaw, umożliwiających aktywne uczestnictwo w życiu społecznym. Dlatego też DMD i ChCPDiR pełnią rozległe funkcje: opiekuńczą, społeczną, kompensacyjną, reedukacyjną, korekcyjno-wychowawczą, resocjalizacyjną, profilaktyczną i adaptacyjną. Z wymienionych funkcji wynika ścisły związek opieki z wychowaniem.

Ta specjalnie organizowana działalność wychowawczo-opiekuńcza dostosowana jest do potrzeb i możliwości rozwojowych wychowanków, przy czym ma na celu wyrównywanie i zastępowanie deficytów rozwojowych. Proces ten przebiega w trakcie tworzonej w sposób świadomy sytuacji, w wyniku których możliwe jest wdrażanie wychowanków do dokonywania wyboru określonego sposobu zachowania się w różnych sytuacjach życiowych, a także wypracowanie technik skutecznego działania do realizacji stawianych zadań. Sprawując funkcję wychowawczą, pracownicy organizują różnorodne zajęcia oraz reagują na pojawiające się trudności i konflikty. Istotnym aspektem prowadzonych oddziaływań jest ich wymiar dydaktyczny, a więc wspomaganie rozwoju umysłowego i pomoc w nauce szkolnej. W ramach funkcji dydaktycznej, we współpracy z nauczycielami, psychologiem i pedagogiem szkolnym, podejmowane są działania, mające na celu: budzenie i wzmacnianie pozytywnej motywacji do nauki, uzupełnianie wiedzy szkolnej, dążenie do wyrównywania braków edukacyjnych, zapobieganie niepowodzeniom szkolnym, kształtowanie nowych umiejętności i nawyków, rozwijanie pożądaných sprawności i zdolności poznawczych w ramach zajęć pozalekcyjnych o różnym charakterze. Rola wychowawcy obejmuje inspirowanie aktywności wychowanka

oraz współdziałanie z nim. Jednocześnie, w toku zajęć, wychowawcy korygują negatywne skutki zaburzeń adaptacyjnych.

Przygotowywanie podopiecznych do aktywnego życia dorosłego polega na przyswojeniu przez nich właściwej motywacji, umiejętności pełnienia określonych ról społecznych i społecznego zachowania. W przygotowaniu młodzieży do samodzielnego życia istotna jest potrzeba szeroko pojętej socjalizacji, polegająca na kształtowaniu i rozwijaniu dojrzałości społecznej i zawodowej. Ważną rolę pełni tu konstruktywna organizacja zajęć pozaszkolnych i wypełnienie czasu wolnego, gdyż umiejętność racjonalnego i kulturalnego spędzania czasu wolnego wyraźnie sprzyja uspołecznieniu i rozwojowi kompetencji osobowych. Wartościowe formy rekreacji pełnią funkcje: eliminowania i zastępowania aktywności szkodliwych (profilaktyka zachowań ryzykownych), inicjowania i rozwijania zainteresowań oraz ujawniania nowych zdolności, rozwijania samodzielności w podejmowaniu i realizowaniu zadań, wspierania twórczości aktywnej, ćwiczenia wytrwałości w dążeniu do wytyczonego celu, a także kształtowania umiejętności wyboru dziedzin działania i ról społecznych, których spełnienie będzie niosło poczucie sukcesu. Młodzież wspierana jest w doskonaleniu umiejętności prospołecznych oraz aktywnym poruszaniu się na rynku pracy poprzez współpracę z Ochotniczym Hufcem Pracy i Powiatowym Urzędem Pracy. Osoby usamodzielniające się otrzymują też wsparcie w uzyskaniu mieszkań z zasobów komunalnych miasta.

W prowadzonym w DMD i ChCPDiR procesie socjalizacji wychowanków równie istotne jest budowanie w palcówkach atmosfery domu rodzinnego poprzez właściwą organizację życia społeczności. Rozkład dnia uwzględnia rozwój umysłowy, moralno-społeczny oraz wymogi funkcjonowania grupowego. Wsparcie w rozwiązywaniu problemów, wspólne obchodzenie urodzin, świąt sprzyjają budowaniu właściwego klimatu. Jednocześnie, należy mieć na uwadze, że wpływ środowiska rodzinnego dziecka, nie kończy się z chwilą umieszczenia go w placówce. Placówka, w dostępnym dla siebie zakresie, dąży do nawiązania i podtrzymywania kontaktów z rodzinami wychowanków. Prowadzone oddziaływania, skierowane na poprawę wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin oraz umacnianie więzi rodzicielskich, zmierzają do przywrócenia rodzinie biologicznej właściwej roli i funkcji w społeczeństwie, tak by stała się ona zdrowym, bezpiecznym środowiskiem dla wzrastania i rozwoju dziecka. Obejmują aktywne wsparcie emocjonalne, konkretne, rzeczowe instruowanie, jak również psychoedukację i poradnictwo. Pracownicy informują rodziców/opiekunów na temat rodzaju i zakresie

dotychczasowych wpływów na dziecko, jego potrzebach i trudnościach życiowych. Ważną formą w rozwijaniu relacji rodzinnych są organizowane przez społeczność placówek wydarzenia i uroczystości otwarte, a także wspólne zebrania oraz spotkania indywidualne. Aktywne współdziałanie rodzin biologicznych z personelem placówek bez wątpienia skutkuje wszechstronnymi korzyściami, jednakże są to niestety nieczęste sytuacje. Brak czynnej współpracy opiekunów w procesie wychowawczym ich dzieci stanowi istotny i dość powszechny problem, negatywnie wpływając na skuteczność środków wychowawczych stosowanych przez placówki.

Funkcjonowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych w Mieście Chełm obrazują ujęte w poniższej tabeli dane statystyczne, przedstawiające liczbę dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2017 – 2019.

Tabela nr 2

Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie miasta Chełm w latach 2017-2019

Instytucjonalna piecza zastępcza			
	2017 rok	2018 rok	2019 rok Stan do 30.09.2019 r.
Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	61	75	63
Liczba dzieci przyjętych do placówek w danym roku	21	36	14
Liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej	11	11	6
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej	3	5	5
Liczba dzieci przysposobionych	3	5	2
Liczba usamodzielnionych wychowanków	4	3	7
Liczba wychowanków przeniesiona do innej placówki	1	3	4
Łączna liczba dzieci, które opuściły instytucjonalną pieczę zastępczą w danym roku kalendarzowym	22	27	24
Stan dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na koniec okresu sprawozdawczego	40	49	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów znajdujących się w ChCPDIR i DMD

Tabela nr 2 przedstawia rotację wychowanków objętych instytucjonalną pieczą zastępczą w poszczególnych latach. Ogółem w analizowanym okresie 2017 - 2019 przebywało w placówkach 199 wychowanków. W ciągu 2017 roku w obu placówkach przebywało łącznie 61 wychowanków, z czego nowo przyjętych w danym roku było 21 dzieci, a placówki opuściło 22 wychowanków. Na koniec 2017 roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 40 dzieci.

W 2018 r. w placówkach na terenie miasta Chełm przebywało 75 dzieci, w tym nowo przyjętych było 36 wychowanków. W okresie całego roku placówki opuściło 27 wychowanków. Stan na koniec 2018 r. wyniósł 49 wychowanków.

W 2019 r. w placówkach na terenie miasta Chełm przebywało 63 dzieci, z czego do instytucjonalnej pieczy zastępczej zostało skierowanych 14 dzieci, a 24 wychowanków opuściło placówki. Stan dzieci na koniec września 2019 r. wyniósł 39 wychowanków.

Należy też zaznaczyć, że często zachodzi potrzeba zapewnienia opieki instytucjonalnej dzieciom starszym lub wymagającym szczególnego wsparcia (dzieci z deficytami wychowawczymi lub zdrowotnymi, różnych dysfunkcji psychicznych, szczególnie zaburzeń adaptacyjnych, zaburzeń zachowania i emocji lub zaburzeń opozycyjno-buntowniczych postępujący proces demoralizacji, uzależnienia, itp.), którego nie są w stanie lub nie chcą zagwarantować rodzice zastępczy. Szczególnie dotkliwy jest brak rodzin zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego i rodzin specjalistycznych mających za zadanie otoczyć takie dzieci intensywnym wsparciem i oddziaływaniami wychowawczymi.

Do DMD i ChCPDiR kierowane są dzieci, dla których pobyt w placówce jest jedyną dostępną możliwością zabezpieczenia ich potrzeb życiowych, a deficyt rodzin zastępczych w regionie na koniec 2019 r. uniemożliwia umieszczenie każdego dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Natomiast w stosunku do podopiecznych placówek podejmowane są wszelkie dostępne środki w kierunku: powrotu do domu rodzinnego - jeśli dobro dziecka za tym przemawia, bądź umieszczenia w rodzinie zastępczej/przysposabiającej – gdy dobro dziecka nie pozwala na powrót pod opiekę rodziny biologicznej.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z nowelizacją z 2016 r. zakłada, że w placówce opiekuńczo-wychowawczej od 01.01.2020 r. powinny być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. Ustawodawca jednak dopuszcza możliwość umieszczenia w placówce dzieci poniżej 10 roku życia, jeśli jest

to podyktowane wyjątkową sytuacją (stan zdrowia dziecka, obecność w placówce rodziców czy rodzeństwa). Zgodnie z przepisami ww. ustawy do dnia 31.12.2019 r. w placówce mogą przebywać dzieci powyżej 7 roku życia, a od 01.01.2020 r. dzieci powyżej 10 roku życia. Natomiast do dnia 31.12.2020 r. liczba wychowanków w jednej placówce nie może być wyższa niż 30 wychowanków, a po upływie tego czasu liczba wychowanków w 1 placówce nie może być wyższa niż 14 dzieci.

Obie placówki od 2016 r. do chwili obecnej, za pomocą dostępnych, przewidzianych przez ustawę środków, podejmują wszelkie działania, zmierzające do realizacji określonych w ustawie założeń. Pomimo to, Dom Małych Dzieci na koniec września 2019 r. w dalszym ciągu nie osiągnął standardów wiekowych wychowanków. W placówce przebywało 3 dzieci poniżej 7 roku życia. Wynika to z trudnej sytuacji społecznej obecnej w regionie, wyrażającej się niedoborem rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, obawami rodzin zastępczych wobec opieki nad dziećmi we wczesnym wieku życia, chorobami i deficytami rozwojowymi u dzieci, a także mniejszą liczbą adopcji.

Przedstawione powyżej uregulowania prawne wymuszają dostosowanie do standardów placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie miasta Chełm, w terminach określonych w ustawie. DMD spełnia przesłankę dotyczącą liczby dzieci w placówce (14 miejsc). Natomiast dostosowania do wymogów ustawy wymaga ChCPDiR, gdzie w 2019 r. jest 30 miejsc. Czas na dostosowanie mija 31.12.2020 r. Ponadto zgodnie z założeniami nowelizacji z 2016 r. w 1 budynku może funkcjonować więcej niż jedna placówka opiekuńczo – wychowawcze tylko za zgodą wojewody. Jednocześnie do art. 106 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dodano nowe przepisy, zgodnie z którymi placówka opiekuńczo – wychowawcza nie może mieścić na jednej nieruchomości gruntowej ani w jednym budynku z izbami wytrzeźwień lub placówkami zapewniającymi całodobową opiekę:

- 1) innymi jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 2) jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej;
- 3) młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi;
- 4) młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii;
- 5) specjalnymi ośrodkami wychowawczymi;
- 6) specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodkami wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;

- 7) jednostkami organizacyjnymi wymiaru sprawiedliwości;
- 8) hospicjami;
- 9) zakładami opiekuńczo-leczniczymi;
- 10) zakładami pielęgnacyjno-opiekuńczymi;
- 11) zakładami rehabilitacji leczniczej.

Tak więc zgodnie z założeniami jakie nakłada ustawa Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chełmie od dnia 01.01.2019 r. został przeniesiony do innego budynku (budynek przy ul. Wolności 20 w Chełmie).

W celu doprowadzenia tj. do dnia 31 grudnia 2020 r. ChCPDiR w Chełmie do obowiązujących standardów opieki nad dzieckiem prowadzone są działania mające na celu pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych oraz rozwój rodzicielstwa zastępczego, w tym przekształcenie rodzin zastępczych zawodowych w rodzinne domy dziecka.

W 2019 r. zarówno DMD w Chełmie, jak i ChCPDiR osiągnęły standardy w zakresie liczby dzieci. Był to pierwszy rok, w którym w placówkach przebywała liczba dzieci mniejsza niż liczba miejsc a co za tym idzie wzrósł jednocześnie koszt utrzymania dziecka w placówce. W DMD liczba dzieci utrzymywała się średnio w granicach 12-14 dzieci, zaś w ChCPDiR – średnia liczba wychowanków to 28 dzieci w ciągu roku na 30 miejsc. Na dzień 30.09.2019 r. w DMD przebywało 12 dzieci, a w ChCPDiR 27 dzieci. Koszt utrzymania wychowanka w DMD w latach 2017- 2019 utrzymywał się na zbliżonym poziomie tj. w roku 2017 wynosił 5 270,11 zł, w roku 2018 – 5 329,35 zł, a w 2019 r. - 5 479,46 zł. W ChCPDiR w 2017 roku koszt utrzymania wychowanka wynosił 6 320,21 zł, w roku 2018 wzrósł do 7 123,45 zł. W związku z tym 2018 r. podjęte zostały działania związane z dążeniem do dochodzenia do standardów i obniżenia kosztów funkcjonowania placówki poprzez dostosowanie liczby zatrudnienia pracowników do liczby wychowanków i w roku 2019 koszt utrzymania wychowanka spadł do kwoty 6 083,33 zł.

Mimo funkcjonowania na terenie Chełma dwóch placówek opiekuńczo – wychowawczych, w latach 2017 – 2019 znaczna ilość dzieci wymagających zapewnienia zastępczych warunków bytowych, przewyższała możliwości organizacyjne chełmskich jednostek. W związku z tym konieczne było umieszczanie dzieci również na terenie innych powiatów, co obrazuje tabela nr 3. Przedstawione poniżej dane liczbowe ilustrują, że ilość dzieci wobec których niezbędne było podjęcie działań pomocowych w postaci umieszczenia w pieczy zastępczej, wykraczała poza ilość miejsc dostępnych w lokalnych

placówkach. W roku 2018 sześćcioro dzieci zostało umieszczonych w placówkach poza terenem Miasta Chełm, w 2019 roku – dwoje dzieci. Jedynie w 2017 roku wszystkie dzieci kierowane przez sąd do placówek opiekuńczo - wychowawczych znalazły miejsce w chełmskich jednostkach.

Tabela nr 3

Liczba dzieci z terenu Miasta Chełm umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Liczba dzieci z terenu Miasta Chełm umieszczonych na terenie innych powiatów	0	6	2

Zródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów znajdujących się w MOPR

W latach 2017 – 2019 wysoki wskaźnik osiągnął też odpływ dzieci z placówek opiekuńczo - wychowawczych. W trzyletnim okresie do domu rodzinnego powróciło 28 dzieci czyli 14,1% ogólnej liczby dzieci przebywających w placówkach, w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 13 dzieci (6,5%), przysposobionych zostało 10 dzieci (5 %), usamodzielniono 41 wychowanków (7 %) oraz 8 wychowanków (4%) przeniesiono do innych placówek.

Powyższe dane wskazują na występowanie dominującej tendencji, jaką jest powrót dziecka do rodziny biologicznej. Fakt, że główną przyczyną odejścia dziecka z placówki jest powrót pod opiekę rodziny pochodzenia, świadczy o efektywności działań podejmowanych przez placówki i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w kierunku wzmocnienia kompetencji i wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin. Dzieci najmłodsze (do 7 roku życia), po uregulowaniu przez Sąd ich sytuacji prawnej, zostają najczęściej przysposobione przez rodziny. Wczesny okres rozwojowy dziecka wiąże się z łatwiejszą adaptacją do nowych warunków środowiskowych oraz większą podatnością osobowości dziecka na oddziaływania wychowawcze, co stanowi atrakcyjny czynnik dla kandydatów na rodziców adopcyjnych. W placówce pozostają dzieci starsze, których szanse na adopcję są istotnie obniżone poprzez m.in.: obecność licznego rodzeństwa, zakorzenione negatywne schematy zachowań, znaczny stopień demoralizacji bądź deficytów rozwojowych.

Tabela nr 4

Wiek i liczba dzieci kierowanych do instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2017-2019 w Chełmie (na dzień 30.09.2019 r.)

Przedział wiekowy	2017 rok	2018 rok	2019 rok	Ogółem
od 0 do 6 roku życia	9	22	7	38
powyżej 7 – 13 roku życia	5	11	6	22
powyżej 14 -16 roku życia	6	4	1	11
powyżej 17-18 roku życia	1	0	0	1
suma	21	37	14	72

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów znajdujących się w ChCPDiR i DMD

Dane zaprezentowane w powyższej tabeli stanowią zestawienie liczby dzieci przyjętych do placówek w danym roku pod względem wieku życia. Dzieci najmłodsze (w przedziale od 0 do 6 r.ż.) stanowią największy odsetek wśród małoletnich umieszczanych w placówkach, przy czym należy podkreślić, że dzieci poniżej 7 roku życia kierowane są do instytucjonalnych form pieczy zastępczej jedynie w sytuacjach wyjątkowych - gdy brakuje innych możliwości zabezpieczenia potrzeb życiowych dziecka. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest niedobór rodzin zastępczych na terenie Miasta Chełm. Drugą pod względem liczebności jest grupa dzieci i młodzieży w przedziale wiekowym od 7 do 13 roku życia. Dalej przedstawione statystyki pokazują, że na przestrzeni ostatnich trzech lat, najwięcej dzieci w przedziale wiekowym 14 -16 lat, skierowanych zostało do placówek w 2017 roku. Również w roku 2017 w ChCPDiR umieszczone było 1 dziecko powyżej 17 roku życia.

Tabela nr 5**Liczba dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2017-2019 w Chełmie (na dzień 30.09.2019 r.)**

Rok	LICZBA DZIECI UMIESZCZONYCH W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ	LICZBA RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ
2017	3	2
2018	5	4
2019	5	3

Zródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów znajdujących się w ChCPDiR i DMD

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 obserwowalny jest wzrost liczby dzieci przechodzących z instytucjonalnej do rodzinnej pieczy zastępczej. Porównując rok 2019 z rokiem poprzednim, okres ten można określić mianem stabilizacji. W roku 2017 u dwóch rodzin zastępczych została umieszczona 3 dzieci, w roku 2018 pięcioro dzieci znalazło miejsce w czterech rodzinach zastępczych, zaś w 2019 roku 3 dzieci zostało przeniesione do dwóch rodzin zastępczych i dwoje dzieci do rodzinnego domu dziecka. Analiza powyższych danych sugeruje obecność tendencji wzrostowej w kwestii umieszczania dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Podczas ostatnich trzech lat widoczny jest rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, wyrażający się wzrostem ogólnej liczby rodzin zastępczych i liczby dzieci wychowujących się w tych rodzinach na terenie miasta Chełm.

Tabela nr 6
Przyczyny umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

Przyczyny umieszczania dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej	Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019 Stan do 30 września	
	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza
Uzależnienie rodziców od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych	6	30	26	27	6	37
Przemoc w rodzinie	1	1	0	1	2	1
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	6	13	1	15	0	13
Niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	3	0	4	0	6
Długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców	2	4	1	4	2	6
Praca za granicą	0	3	0	3	0	5
Młode matki	0	0	0	0	0	0
Sieroctwo	0	5	0	5	0	5
Pólsieroctwo	0	8	0	9	0	12
Inne (pozostawienie w szpitalu, porzucenie, powrót z rodzinnej pieczy zastępczej itp.)	6	4	9	3	4	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizy dokumentów znajdujących się w ChCPDiR, DMD i MOPR.

Tabela nr 6 przedstawia szczegółowe dane dotyczące najczęstszych przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na terenie Miasta Chełm. Analiza tych danych potwierdza, że wiodącymi przyczynami umieszczenia dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jest uzależnienie rodziców od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych – 132 dzieci oraz bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo - wychowawczych – 48 dzieci, łącznie w ciągu 3 lat. Dzieci zostają umieszczane w pieczy

zastępczej także w przypadku pozostawienia przez matkę dziecka w szpitalu lub porzucenia, powrotu z rodzinnej pieczy zastępczej itp. – łącznie w ciągu 3 lat 31 dzieci. W przypadku pozostawienia lub porzucenia dziecka w szpitalu, placówka zgłasza wychowanka do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie Ośrodka Adopcyjnego Filia Chełm w celu przysposobienia dziecka do rodziny. Innymi przyczynami umieszczania dzieci w pieczy zastępczej są: pólsieroctwo – 29 dzieci, sieroctwo – 15 dzieci, niepełnosprawność co najmniej jednego z rodziców – 13 dzieci, praca rodziców za granicą - 11 dzieci, długotrwała lub ciężka choroba co najmniej jednego z rodziców - 19 dzieci, przemoc w rodzinie - 6 dzieci.

Podsumowując należy stwierdzić, że najważniejszą przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest kondycja rodziny wyznaczana przez takie zjawiska jak: uzależnienia od alkoholu i innych środków odurzających, bezradność i niewydolność rodziców w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przemoc w rodzinie, choroby i zaburzenia psychiczne rodziców uniemożliwiające sprawowanie prawidłowej opieki nad dzieckiem, a także bezrobocie i związana z tym migracja zarobkowa rodziców oraz przestępczość i pobyt rodzica w zakładzie karnym. Niewielki odsetek wychowanków to sieroty naturalne.

Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza tworzy dla dzieci warunki optymalnego zaspokojenia potrzeb, decydujących o pomyślnym przebiegu rozwoju dziecka, a także przeciwdziałanie stanom stresowym i frustracyjnym, które rodzą się z izolacji od rodziny i niekorzystnego procesu adaptacji. Trudności i zaburzenia funkcjonowania podopiecznych, z jakimi na co dzień styka się personel placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzice zastępczy i osoby prowadzące rodzinny dom dziecka są najczęściej konsekwencją braku zaspokojenia potrzeb psychofizycznych oraz obecnością negatywnych wzorców relacji w najbliższym środowisku. Powtarzające się sytuacje trudne zakłócają naturalny rozwój dziecka, utrwalają niewłaściwe schematy poznawcze, zachowania negatywne i zaburzenia emocjonalne. Racjonalna opieka, oparta na znajomości i rozumieniu potrzeb dziecka, pozwala zredukować dysfunkcyjne objawy.

5. Pomoc dla osób usamodzielnianych

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie, która przebywając w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu, osiągnęła pełnoletniość, przyznaje się pomoc na:

- 1) kontynuowanie nauki,
- 2) usamodzielnienie,
- 3) zagospodarowanie,

a także udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną.

Aby jednak uzyskać powyższą pomoc każde dziecko przebywające w pieczy zastępczej, co najmniej na rok przed osiągnięciem pełnoletności musi wskazać osobę, która podejmuje się pełnienia funkcji jego opiekuna usamodzielnienia wspólnie z którym opracowuje indywidualny program usamodzielnienia. Od posiadania przedmiotowego programu uzależnione jest przyznanie pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie.

Ww. pomoc przyznaje się na wniosek osoby usamodzielnianej na czas jej nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez nią 25. roku życia.

Tabela nr 7

Liczba usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w badanym okresie.

Rok	Wychowankowie rodzin zastępczych	Wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	Wychowankowie pieczy zastępczej łącznie
2015	26	21	47
2016	22	16	38
2017	25	13	38
2018	25	18	43
2019	3	10	13

Zródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2019

Usamodzielnianym wychowankom Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie udzielił w 2018 r. następującej pomocy:

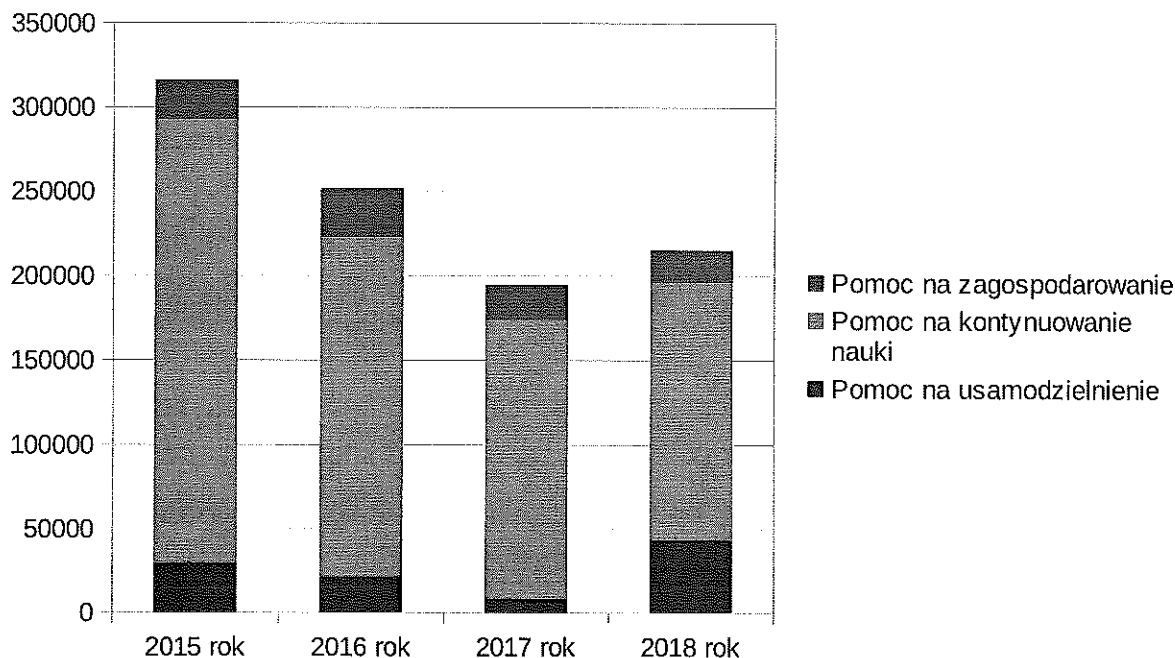
- 1) wychowankom rodzin zastępczych na ogólną kwotę 132 948,91 zł, w tym:
 - a) na usamodzielnienie – 20 766,00 zł;

- b) na kontynuowanie nauki – 105 951,91 zł;
- c) na zagospodarowanie - 6 231,00 zł;
- 2) wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych na ogólną kwotę 82 170,83 zł, w tym:
 - a) na usamodzielnienie – 22 514,00 zł;
 - b) na kontynuowanie nauki – 47 117,83 zł;
 - c) na zagospodarowanie – 12 539,00 zł.

Ogółem pomoc dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej w 2018 roku wyniosła 215 119,74 zł.

Wykres nr 5

Ogólny koszt pomocy finansowej udzielonej usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej w latach 2015-2018

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2018

Z powyższego wykresu wynika, iż ogólny koszt pomocy finansowej udzielanej usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej ma tendencję spadkową w latach 2015-2017. Na uwagę natomiast zasługuje fakt, iż wśród form udzielanego wsparcia wzrosła liczba pomocy udzielanej na usamodzielnienie, a zmalała liczba pomocy na kontynuowanie nauki. Oznacza to, że coraz więcej wychowanków pieczy zastępczej zarzuca dalszą edukację chcąc jak najszybciej rozpocząć dorosłe samodzielne życie.

[Handwritten marks and signatures]

6. Działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie

Bardzo częstym zjawiskiem występującym w dzisiejszych czasach jest dysfunkcjonalność rodziny, przejawiająca się niedostatecznym wypełnianiem swoich funkcji, nie wywiązywaniem się z obowiązków względem swoich dzieci i innych członków rodziny, nieumiejętnością pomyślnego rozwiązywania swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny odbija się na życiu dziecka, prowadząc do zaburzeń w rozwoju fizycznym, intelektualnym, moralnym i osobowościowym, a zarazem do nasilającego się zjawiska demoralizacji i w następstwie do przestępczości dzieci i młodzieży.

Polityka społeczna państwa wskazuje na potrzebę systemowych rozwiązań w zakresie wsparcia rodziny, wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej mieszczących się w formule zintegrowanych i interdyscyplinarnych działań.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych prowadzona jest w formie:

- 1) konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- 2) terapii i mediacji;
- 3) usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- 4) pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- 5) organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „grupami wsparcia” lub „grupami samopomocowymi”.

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji udzielił łącznie 270 porad specjalistycznych, w tym:

- 1) pedagog udzielił 213 porad,
- 2) psycholog udzielił 37 porad,
- 3) socjoterapeuta udzielił 11 porad,
- 4) prawnik udzielił 9 porad.

Natomiast do końca grudnia 2019 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie udzielił łącznie 552 porady specjalistyczne, w tym:

- 1) pedagog udzielił 237 porad,
- 2) psycholog udzielił 49 porad,
- 3) socjoterapeuta udzielił 119 porad,
- 4) prawnik udzielił 147 porad.

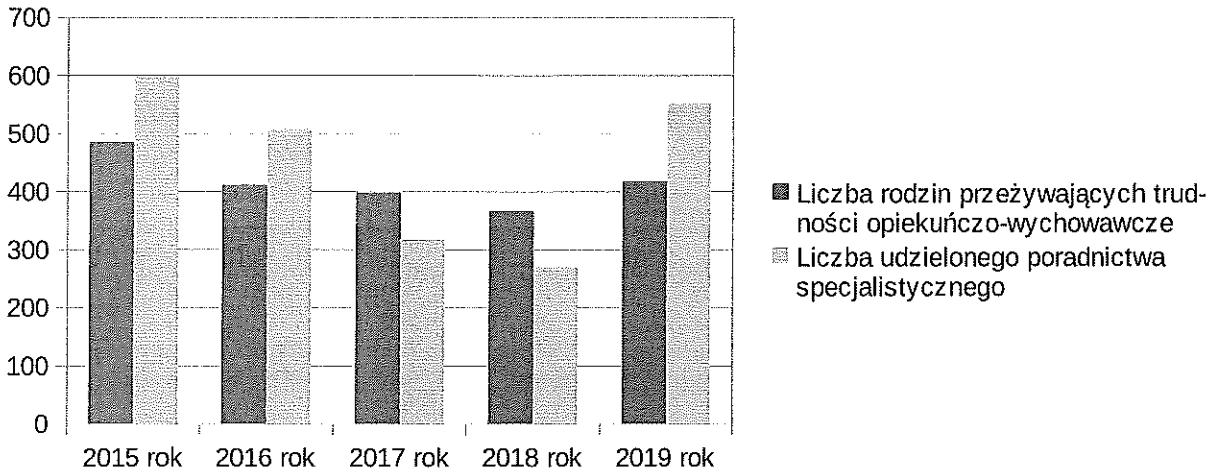
Zakres pomocy udzielanej rodzinie i dzieciom obejmował:

- 1) bezpośrednie kontakty z dziećmi i rodziną, głównie w środowisku domowym, polegające na słuchaniu wypowiedzi członków rodziny, budowanie relacji opartej na zaufaniu, obserwacji i analizie uzyskanych informacji;
- 2) wzmocnienie roli i funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych;
- 4) pomoc doraźną tj.: pisanie podań, pism, próśb, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych;
- 5) pomoc długofalową:
 - a) stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań;
 - b) organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
 - c) zapewnienie stałej pomocy w rozwiązywaniu trudności wychowawczych;
 - d) udzielanie porad w sprawach życiowych związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, zarządzaniem budżetem domowym, pielęgnacją i zdrowotnymi potrzebami dziecka;
 - e) udzielaniem porad w sprawach związanych z przemocą, uzależnieniami, radzeniem sobie w trudnych sytuacjach życiowych;
 - f) wsparcie w postaci wolontariatu (31 wolontariuszy udzielało pomocy między innymi w odrabianiu lekcji).

Należy zaznaczyć, iż jeden członek rodziny mógł korzystać z porad różnych specjalistów.

Wykres nr 6

Liczba udzielonego poradnictwa specjalistycznego do ogółu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie za lata 2015-2019

Z powyższego wykresu wynika, iż w okresie 2015-2018 r. maleje liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, a tym samym liczba udzielonych porad specjalistycznych. Powodem takiego stanu rzeczy nie jest jednak poprawa w funkcjonowaniu rodzin, a starzejące się społeczeństwo miasta Chełm oraz migracja ludności. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2015 - 2018 liczba ludności Miasta zmniejszyła się o 1 600 osób. Natomiast w porównaniu do roku 2018 ze względu wzrost liczby rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze w 2019 r. nastąpił również wzrost udzielanego poradnictwa specjalistycznego.

III. Cel główny Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020 – 2022

Celem programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu zmierzające do przywrócenia zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz działania promujące rodzicielstwo zastępcze w przypadku braku możliwości wychowywania się dzieci w rodzinach biologicznych.

1. Cele szczegółowe

W ramach celu głównego wyszczególniono cele szczegółowe:

- 1) Wzmacnianie dotychczasowego systemu wsparcia nad dzieckiem i rodziną;
- 2) Wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- 3) Zwiększenie efektywności usług świadczonych na rzecz wspierania rodziny;
- 4) Wspieranie działań integrujących rodzinę i przeciwdziałanie marginalizacji;
- 5) Podejmowanie działań propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego jako formy deinstytucjonalizacji opieki nad dziećmi.
- 6) Dbłość o właściwe dla wzrostu i rozwoju dzieci wychowanków, warunki bytowe gwarantujące realizację potrzeb fizycznych i psychicznych.
- 7) Wspieranie procesu edukacji szkolnej: aktywizowanie wychowanków w zakresie konstruktywnej organizacji czasu wolnego i eliminowanie braków edukacyjnych poprzez ukazywanie atrakcyjności pracy umysłowej.
- 8) Wzmacnianie kompetencji społecznych i profilaktyka zachowań ryzykownych młodzieży.
- 9) Zastępowanie szkodliwych społecznie wzorców zachowań pożądanymi wśród wychowanków pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej).
- 10) Wzrost przystosowania społecznego i zaradności życiowej wychowanków opuszczających pieczę zastępczą.
- 11) Usprawnianie funkcjonowania rodzin poprzez wzmacnianie kompetencji i umiejętności opiekuńczo – wychowawczych. Kształtowanie właściwych postaw wychowawczych rodziców biologicznych i zastępczych.
- 12) Podnoszenie jakości pracy kadry instytucji świadczących pomoc dziecku i rodzinie.
- 13) Dostosowanie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych do wymogów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej znowelizowanej w 2016 r., nakładającej nowe obowiązki i wymogi z realizacją od 2020 r.

2. Adresaci programu

Adresatami programu są:

- 1) rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- 2) dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
- 3) rodziny zastępcze oraz osoby prowadzące rodzinne domy dziecka;
- 4) rodzice biologiczni dzieci przebywających w pieczy zastępczej;
- 5) usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej;
- 6) kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej.

3. Zadania do realizacji w ramach programu

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie					
Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
1	Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją	MOPR	Uregulowanie sytuacji prawnej dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z możliwością przysposobienia dziecka	liczba przekazanych informacji	2020-2022
2	Przydzielenie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej wsparcia w formie asystenta rodziny	MOPR	Poprawa funkcjonowania rodzin. Pozostawianie dzieci w rodzinie biologicznej	liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny	2020-2022
3	Udzielanie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	MOPR	Zdobycie wiedzy niezbędnej w radzeniu sobie w sytuacjach problemowych	liczba udzielonych konsultacji i poradnictwa specjalistycznego	2020-2022
4	Objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego (Świetlica Środowiskowa)	MOPR	Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	liczba dzieci objętych opieką i wsparciem	2020-2022

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
5	Promowanie funkcji rodziny wspierającej	MOPR	Poprawa funkcjonowania rodzin niewydolnych opiekuńczo – wychowawczo	liczba rodzin, liczba zawartych umów	2020-2022
6	Poprawa funkcjonowania rodzin z dziećmi, których członkowie mają orzeczoną niepełnosprawność	MOPR	Zapewnienie usług opiekuńczo – wychowawczych i specjalistycznych	liczba rodzin	2020-2022
7	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	MOPR we współpracy z DSO UM Chełm, NGO	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych	liczba kampanii, liczba form promocji i informacji (broszury, spotkania, spoty), liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	2020-2022
8	Utworzenie rodzin pomocowych	MOPR	Zapewnienie opieki dziecku umieszczonemu w rodzinnej pieczy zastępczej w okresie czasowego niesprawowania opieki przez rodziców zastępczych lub wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej	liczba rodzin, liczba zawartych umów	2020-2022
9	Organizowanie dla dzieci i rodzin pomocy wolontariuszy	MOPR	Zapewnienie wsparcia edukacyjnego i opiekuńczego dla dzieci i rodzin wymagających tej formy pomocy	liczba dzieci, liczba rodzin, liczba wolontariuszy	2020-2022
10	Wspieranie procesu usamodzielnienia – pomoc w realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia	MOPR	Zdobycie wykształcenia i odpowiednich kwalifikacji zawodowych, celem życiowego usamodzielnienia się i zafunkcjonowania w społeczeństwie	liczba wychowanków, liczba programów	2020-2022
11	Udzielenie pomocy finansowej dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej	MOPR	Polepszenie warunków rozwojowych, sytuacji materialno-bytowej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Umożliwienie kontynuowania nauki dla wychowanków, a także wsparcie w usamodzielnieniu po opuszczeniu pieczy zastępczej	liczba usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej liczba udzielonych świadczeń	2020-2022

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
12	Współpraca z placówkami oświatowo-wychowawczymi w celu wymiany informacji dotyczącej dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	MOPR	<p>Rozwiązywanie problemów wychowawczych</p> <p>Wymiana informacji dotyczących dziecka i rodziny umieszczonego w pieczy zastępczej</p> <p>Poprawa funkcjonowania dziecka w środowisku szkolnym/rówieśniczym</p> <p>Eliminowanie braków lub dysfunkcji rozwojowych</p>	liczba placówek oświatowo-wychowawczych, z którymi współpracuje MOPR	2020-2022
13	Dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny oraz dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	MOPR	<p>Ocena zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej</p> <p>Ocena dotycząca wypełniania obowiązków wynikających z pełnienia funkcji rodziny zastępczej</p>	<p>liczba protokołów z oceny sytuacji rodziny zastępczej / prowadzącego RDD</p> <p>liczba protokołów z oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.</p>	2020-2022
14	Zapewnienie pomocy rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w formie szkoleń / grup wsparcia	MOPR	<p>Integracja rodzin zastępczych</p> <p>Wzmocnienie kompetencji opiekunów zastępczych w wypełnianiu powierzonej im funkcji</p> <p>Zdobywanie nowych umiejętności w zakresie opieki i wychowania</p>	liczba szkoleń liczba spotkań grup wsparcia	2020-2022
15	Integracja i wspieranie środowiska Rodzin Zastępczych (spotkania, konferencje, pikniki)	MOPR	Integracja rodzin zastępczych	liczba, rodzaj oraz forma organizowanych wydarzeń integracyjnych środowiska rodzin zastępczych	2020-2022
17	Zapewnienie podnoszenia kwalifikacji pracowników zajmujących się problematyką rodzinną	MOPR	Zdobycie wiedzy i doskonalenie warsztatu pracy z dzieckiem i rodziną w celu podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy	liczba pracowników podnoszących kwalifikacje, liczba szkoleń	2020-2022

DOM MAŁYCH DZIECI / CHEŁMSKIE CENTRUM POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
1	Stworzenie wychowankom optymalnych warunków w procesie wszechstronnego rozwoju psychofizycznego i adaptacji społecznej do środowiska. Poradnictwo specjalistyczne dla dzieci i młodzieży.	DMD ChCPDiR	Zaspokajanie potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych. Wzbogacanie potrzeb poprzez rozwijanie zainteresowań i pasji. Zapewnienie wychowankom warunków do indywidualnego rozwoju według posiadanych możliwości. Usprawnianie niezaburzonych funkcji psychicznych i fizycznych. Niwelowanie zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych. Wyrównywanie niedoborów poznawczych na drodze samodzielnej aktywności. Kompensowanie braków w rozwoju i niedoborze kontaktów emocjonalnych. Stworzenie odpowiedniej atmosfery wzbudzającej poczucie bezpieczeństwa i zaufania: redukcja lęku i niepewności. Korygowanie nieprawidłowości rozwojowych. Modyfikowanie zachowań według przyjętych wzorów i systemów wartości, prowadzące do przyswojenia przez wychowanków określonych wzorów osobowych.	liczba dzieci, liczba zajęć, liczba programów	2020-2022
2	Realizacja zadań dydaktycznych: wspomaganie rozwoju umysłowego, pomoc w nauce szkolnej. Prowadzenie działalności kompensacyjnej, korekcyjnej i wyrównawczej. Tworzenie warunków niezbędnych do opanowania przez wychowanków określonego zasobu wiadomości, umiejętności i nawyków. Wzbudzenie i rozwijanie pozytywnej motywacji do nauki. Stałe kontakty z nauczycielami, pedagogiem i psychologiem w sprawie postępów w nauce i zachowaniu, ustalenie wspólnych metod oddziaływania, zaopatrzenia w pomoce dydaktyczne	DMD ChCPDiR	Pogłębianie i uzupełnianie nauki szkolnej nowymi treściami i formami, rozszerzanie horyzontów myślowych, wzbogacanie ich nowymi doświadczeniami, wyposażanie wychowanków w dodatkowe umiejętności i sprawności. Rozbudzanie aspiracji. Stosowanie racjonalnych metod i technik zwiększających skuteczność i atrakcyjność pracy umysłowej. Ukształtowanie pozytywnej atmosfery pracy: przeciwdziałanie zniechęceniu do nauki, prowadzącemu do niepowodzeń szkolnych. Rozwijanie pożądanych sprawności i zdolności poznawczych w ramach zajęć pozaszkolnych o zróżnicowanym charakterze. Kształtowanie poczucia odpowiedzialności za przygotowanie się do zajęć lekcyjnych: wzrost samodzielności i systematyczności dzieci w nauce. Koordynacja oddziaływań form oświaty pozaszkolnej, zwłaszcza za pośrednictwem środków masowej informacji (tv, Internet). Ścisła współpraca z nauczycielami uczącymi dzieci (wymiana informacji nt. osiągnięć, wyjaśnianie przyczyn niepowodzeń itd.).	liczba dzieci, liczba zajęć, liczba programów	2020-2022

DOM MAŁYCH DZIECI / CHEŁMSKIE CENTRUM POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
3	Przygotowywanie do odpowiedzialnego i aktywnego uczestnictwa w życiu dorosłym: pomoc w samoakceptacji, właściwej i realnej samoocenie oraz pracy nad sobą. Przystosowanie do realizacji planów życiowych.	DMD ChCPDiR	<p>Ukazywanie atrakcyjnych i realnych celów życiowych z uwzględnieniem szans na ich osiągnięcie.</p> <p>Poprawa zaradności osobistej.</p> <p>Przystosowanie do funkcjonowania społecznego.</p> <p>Nabycie umiejętności stawiania korzystnych dla siebie celów życiowych oraz dysponowanie środkami właściwymi do ich osiągnięcia.</p> <p>Stworzenie warunków do rozwijania u wychowanków inicjatywy, samodzielności i odpowiedzialności w podejmowaniu i wykonywaniu prac.</p> <p>Kształtowanie pożądanych społecznie postaw i dążeń życiowych.</p> <p>Zapewnienie właściwej organizacji nauki własnej i zdobycia zawodu.</p> <p>Pomoc wychowankom w wyborze określonego systemu wartości oraz kreowaniu siebie i odnajdywaniu wśród rzeczywistych warunków życia własnej drogi.</p>	liczba wychowanków, liczba zajęć, liczba Indywidualnych Programów Usamodzielnienia	2020-2022
4	Organizowanie kulturalnych form wypoczynku, rozrywki i wychowania fizycznego: inspirowanie aktywności dziecka. Kształtowanie właściwych postaw i systemu wartości wychowanków poprzez wzbudzenie motywacji do pożądanych społecznie form spędzania czasu wolnego. Nauka samodzielnego gospodarowania czasem wolnym. Wdrażanie do odbioru i tworzenia wartości estetycznych.	DMD ChCPDiR	<p>Rozwój samorządności i kształtowanie umiejętności samodzielnego organizowania czasu wolnego.</p> <p>Preferowanie form aktywnego i twórczego spędzania czasu wolnego.</p> <p>Rozwój różnych form zaspokajania potrzeb kulturalnych z uwzględnieniem dostępu do środków masowego przekazu oraz placówek kultury.</p> <p>Planowanie i wypełnianie czasu wolnego, w tym organizowanie indywidualnych i zbiorowych świąt, uroczystości i imprez.</p> <p>Nauka właściwego zachowania się w miejscach publicznych.</p> <p>Rozwój zainteresowań w dostępnych formach aktywności twórczej.</p> <p>Wykrywanie i rozwijanie indywidualnych twórczych uzdolnień, upodobań, talentów wychowanków.</p> <p>Regeneracja sił fizycznych i psychicznych wychowanków.</p> <p>Wzrost oferty ogólnodostępnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży: wskazywanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p>	liczba dzieci, liczba zajęć, liczba programów, liczba rodzaj form wydarzeń (wycieczki, wyjścia, pikniki, spotkania, zawody)	2020-2022

DOM MAŁYCH DZIECI / CHEŁMSKIE CENTRUM POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
5	Organizacja życia społecznego: wdrażanie wychowanków do współorganizacji życia w placówce. Kształtowanie obowiązujących norm postępowania. Dbłość o prawidłową atmosferę w grupie: kształtowanie postawy wzajemnego szacunku. Rozwijanie aktywności społecznej i samodzielności dzieci i młodzieży oraz stwarzanie jej sprzyjających warunków do społecznej działalności. Realizacja wewnętrznego kalendarza imprez kulturalnych.	DMD ChCPDiR	Prowadzenie działań w zakresie przekształcania struktur grupowych we właściwym kierunku: inicjowanie postaw prospołecznych: kultura współżycia we wspólnym pokoju, grupie i społeczności DMD, niesienie pomocy w codziennym życiu, wdrażanie do koleżeńskości poprzez wspólne korzystanie z pomocy szkolnych oraz zabawy grupowe. Umiejętność współżycia w grupie - praktyka zachowań wyrażających wzajemną życzliwość i szacunek: używanie form grzecznościowych, wyrabianie sumienności i punktualności u wychowanków, Wzmacnianie więzi rówieśniczych. Włączenie wychowanków w organizację życia codziennego. Podejmowanie prac użytecznych dla placówki. Współdziałanie w utrzymaniu porządku i czystości na terenie placówki i terenu do niej przylegającego.	liczba dzieci, liczba zajęć, liczba programów	2020-2022
6	Profilaktyka zachowań ryzykownych i kształtowanie wrażliwości społecznej. Wdrażanie umiejętności w zakresie dbałości o zdrowie i rozwój fizyczny. Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków do nauki i wypoczynku.	DMD ChCPDiR	Prewencja zdrowotna wychowanków. Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa w czasie zabaw i prowadzonych zajęć. Organizowanie gier i zabaw na świeżym powietrzu. Zaznajomienie z przepisami ruchu drogowego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na odcinek pomiędzy placówką a szkołą. Wdrażanie nawyków higienicznych i estetycznych. Pogadanki o szkodliwości nałogów. Poszanowanie mienia placówki.	liczba dzieci, liczba zajęć, liczba programów	2020-2022
7	Kształtowanie odpowiednich postaw obywatelskich i patriotycznych.	DMD ChCPDiR	Rozbudzanie zainteresowań ojczyzną. Wzbudzanie u wychowanków uczuć patriotycznych. Zapoznanie dzieci z najważniejszymi wydarzeniami w kraju. Wyrabianie szacunku do symboli narodowych, historii, tradycji.	liczba wychowanków liczba programów	2020-2022

DOM MAŁYCH DZIECI / CHEŁMSKIE CENTRUM POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
8	Współpraca z rodziną i środowiskiem lokalnym: wzmocnianie oddziaływania na grupy społeczne, do których należy wychowanek i z którymi kontakt jest możliwy. Wspieranie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin z problemami: zebrania i rozmowy indywidualne. Prowadzenie działań mających na celu włączenie opiekunów do aktywnego udziału w różnorodnych dziedzinach życia dzieci.	DMD ChCPDiR	Wzmocnienie więzi rodzinnych oraz integracja rodzin. Udział rodziców i opiekunów w wydarzeniach organizowanych przez społeczność DMD, w tym: festynach, inicjatywach sportowo-rekreacyjnych, piknikach rodzinnych, imprezach okolicznościowych. Zapoznanie rodziców i opiekunów z warunkami pobytu dziecka w placówce, z regulaminem oraz rozkładem dnia. Dostarczenie informacji o rodzaju i zakresie prowadzonych oddziaływań, o potrzebach i trudnościach przeżywanych przez dzieci. Organizowanie warsztatów mających na celu nabycie i poszerzenie umiejętności wychowawczych rodziców/opiekunów, zrozumienie istoty trudności w rozwoju wychowanków. Nauka eliminowania zachowań niepożądanych oraz wywoływania zachowań pożądanych. Wprowadzanie wychowanków w życie grup wartościowych z wychowawczego punktu widzenia.	liczba dzieci, liczba rodzin, liczba spotkań.	2020-2022
9	Doskonalenie zawodowe pracowników: udział w konferencjach i szkoleniach, organizowanie spotkań w celu wymiany doświadczeń i materiałów dydaktycznych.	DMD ChCPDiR	Wzrost kompetencji i umiejętności. Stałe wzbogacanie form pracy z dzieckiem. Korzystanie z literatury fachowej i czasopism.	liczba pracowników podnoszących kwalifikacje, liczba szkoleń	2020-2022

URZĄD MIASTA CHEŁM/DEPARTAMENT SPRAW OBYWATELSKICH

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
1	Inicjowanie działań promujących rodzinną pieczę zastępczą w ramach podpisanego porozumienia z Powiatem Chełmskim	UM CHEŁM DSO	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	liczba podjętych działań	2020-2022
2	Nadzór nad placówkami opiekuńczo – wychowawczymi oraz działania w celu dostosowania do wymogów ustawy	UM CHEŁM DSO	Dostosowanie do wymogów ustawy	liczba podjętych działań	2020-2022

URZĄD MIASTA CHEŁM/DEPARTAMENT SPRAW OBYWATELSKICH

Lp	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Efekty	Wskaźniki	Czas realizacji
3	Współdziałanie z instytucjami, kościołami, organizacjami dot. rodzicielstwa zastępczego	UM CHEŁM DSO	Rozwój oraz promocja rodzinnej pieczy zastępczej	liczba podjętych działań	2020-2022
4	Ogłoszenie konkursu ofert na zadanie publiczne za zakresu promowania rodzicielstwa zastępczego	UM CHEŁM DSO	Szerzenie działań promocyjnych mających na celu rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	liczba podjętych działań promocyjnych	2020-2022
5	Zaangażowanie w tematykę rodzicielstwa zastępczego znacznie większej liczby środowisk m.in. poprzez promocję na zabraniach Rad Osiedli w Chełmie, ogłoszenia w kościołach na terenie miasta Chełm i Powiatu Chełmskiego oraz włączenie organizacji pozarządowych (NGO)	UM CHEŁM DSO	Szerzenie działań promocyjnych mających na celu rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	liczba podjętych działań	2020-2022

IV. Monitoring i ewaluacja programu.

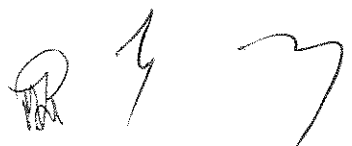
Monitoring będzie prowadzony na bieżąco, równoległe z wykonywaniem poszczególnych zadań. Okres realizacji programu obejmuje trzy lata, więc informacje odnośnie realizowanych zadań oraz ich efektów będą zamieszczane w rocznych sprawozdaniach z realizacji Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020 – 2022.

V. Limit rodzin zastępczych na lata 2020-2022.

Zakłada się, iż w okresie realizacji programu utworzy się minimum 1 rodzinę zastępczą zawodową rocznie.

VI. Planowane działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego na lata 2020 – 2022.

1. Organizowanie min. raz do roku konferencji dotyczących rodzin zastępczych dla mieszkańców, osób zainteresowanych i kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Konferencje organizowane wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Chełmie w ramach podpisanego porozumienia.
2. Cykliczne zamieszczanie informacji promujących rodzicielstwo zastępcze m.in. na stronie Miasta Chełm, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie, Facebook (Fanpage MOPR, Miasta Chełm), lokalne media, portale chełmskie nt. rodzicielstwa zastępczego m. in.: bieżące informacje, apele, zaproszenia na wydarzenia.
3. Skierowanie do parafii na terenie miasta Chełm listu otwartego z prośbą o odczytanie w kościołach informacji dotyczącej poszukiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
3. Audycja radiowa z udziałem rodzin zastępczych (cykliczne emitowanie rozmów z osobami tworzącymi rodzinne domy dziecka i rodziny zastępcze oraz kierownikami i pracownikami MOPR w Chełmie w tym Zespołu Pieczy Zastępczej).
4. Publikowanie artykułów w prasie lokalnej (m. in. rozmowa z rodzinami zastępczymi, wychowankami pieczy zastępczej, relacje z wydarzeń).
5. Publikacja ulotek i innych materiałów promocyjnych.

6. Zaangażowanie w tematykę rodzicielstwa zastępczego znacznie większej liczby środowisk m. im. poprzez promocję na zebraniach Rad Osiedli w Chełmie, ogłoszenia w kościołach, na terenie miasta Chełm oraz Powiatu Chełmskiego, włączenie organizacji pozarządowych z Chełma.
7. Promowanie i reklamowanie utworzonego w 2019 r. Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego do spraw rodzinnej pieczy zastępczej mieszczącego się w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie przy Zespole Pieczy Zastępczej.
8. Promowanie rodzicielstwa zastępczego poprzez udzielanie konsultacji przez osobę z Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, która raz w miesiącu będzie pełniła dyżur po mszy w kościele.
9. Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych (spotkania o charakterze edukacyjno – informacyjnym).
10. Konkurs ofert na realizację zadań w zakresie promowania rodzicielstwa zastępczego, konkurs ogłoszony w ramach działania merytorycznego Departamentu Spraw Obywatelskich, Wydziału Spraw Społecznych i Zdrowia UM Chełm, środki finansowe zostały zabezpieczone na cen cel w kwocie 5 000,00 zł.
11. Zorganizowanie Dnia Rodzicielstwa Zastępczego w połączeniu z akcją promującą rodzicielstwo zastępcze (nawiązanie współpracy z instytucjami miejskimi).
12. Rozpowszechnianie profesjonalnego spotu reklamowego w mediach społecznościowych, na konferencjach, emisje w kinie Zorza przed emisją filmów i w Chełmskim Domu Kultury jako kampanię społeczną.
13. Przeniesienie Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Chełmie do innego budynku, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i rozwoju pieczy zastępczej (nowelizacja z 2016 r.).

Podsumowanie

Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej Miasta Chełm na lata 2020-2022 zawiera najważniejsze cele i kierunki działań podejmowanych przede wszystkim przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie w skład którego wchodzi Zespół Pieczy Zastępczej realizujący w imieniu Miasta Chełm zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Ideą nadrzędną programu jest zapewnienie rodzinom z dziećmi jak najszerszego wsparcia, gdyż dobrze funkcjonująca rodzina gwarantuje prawidłowy rozwój dziecka, a w sytuacjach szczególnie trudnych, zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Ze względu na dobro dzieci oraz na zapisy w znowelizowanej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej skuteczny system opieki nad dzieckiem i rodziną nakierowany jest na pracę z rodzinami naturalnymi oraz pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych. Wyżej cytowana ustawa kładzie nacisk na rozwój rodzinnej pieczy zastępczej i ograniczenie liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych zarówno pod względem liczbowym (placówki z maksymalnie 14 miejscami) oraz dla dzieci powyżej 7 roku życia do 31.12.2019 r. i powyżej 10 roku życia dla dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych od 01.01.2020 r.

Specyfika sytuacji, w jakich znajdują się wychowankowie pieczy zastępczej i ich rodziny, wyznacza szeroki zakres zadań i wyzwań, stojących przed całodobowymi placówkami opiekuńczo-wychowawczymi. Dlatego też program opieki ukierunkowany jest przede wszystkim na dobro dziecka, dostosowany do potrzeb indywidualnych oraz uwzględniający konieczność stałego kontaktu z rodziną i środowiskiem dziecka. Przepisy znowelizowanej w 2016 r. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym z nich kładzie się nacisk na utrzymanie dzieci w naturalnym środowisku, w drugim natomiast na zapewnienie sprawnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowywania dzieci przez ich rodziców naturalnych.

Reasumując, w Programie zakłada się stworzenie na terenie miasta Chełm optymalnych warunków dla poprawy życia dzieci i rodzin. Wszelkie działania o charakterze promocyjnym zmierzać będą do pozyskiwania nowych rodzin zastępczych w których w środowiskach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych będą mogły przebywać dzieci,

których rodzice nie potrafią podjąć funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Zadaniem działań jest zmniejszenie liczby dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych zwłaszcza dzieci do 10 roku życia oraz zwiększenie liczby dzieci powracających do swoich rodzin biologicznych lub w przypadku braku takiej możliwości umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej. Za to działania o charakterze profilaktycznym, pomocowym i wspierającym zmierzać będą do samodzielnego rozwiązywania przez rodzinę własnych, różnorodnych problemów. Natomiast wsparcie ze strony instytucji stanowić winno jedynie uzupełnienie działań opiekuńczo-wychowawczych dla tych rodzin, które z wielorakich przyczyn nie potrafią sprostać wymogom życia codziennego.